

Informatiebehoefte over vervolgstudie bij havisten en de rol van studiemotivatie

Universiteit Twente
Afstudeerscriptie Master Communication Studies
Lianne Kers
Deventer, 2 april 2009

L. Kers

Informatiebehoefte over vervolgstudie bij havisten en de rol van studiemotivatie

Afstudeerscriptie voor de Masteropleiding Communication Studies, Universiteit Twente,
Enschede.

In opdracht van Dienst Interne en Externe Betrekkingen, Saxion Hogescholen.

Deventer, 2 april 2009.

Afstudeercommissie: de heer H. Boer en mevrouw S. Janssen.

Voorwoord

Na het behalen van mijn hbo-opleiding ben ik de opleiding Communication Studies gaan volgen. De opleiding verliep voorspoedig en in de afgelopen tien maanden heb ik me met veel plezier verdiept in studiekeuzeprocessen. Een erg interessant onderwerp en een enorme uitdaging, want voor mij ontbrak toen nog alle kennis op dit gebied. Na enkele gesprekken, het lezen van vele artikelen en het uitvoeren van mijn onderzoek, kan ik met overtuiging zeggen dat ik veel kennis heb opgedaan en dit heb vastgelegd in deze scriptie.

Bij deze wil ik graag een aantal personen bedanken. Aangezien mijn onderzoek niet uitvoerbaar was geweest zonder de hulp van de respondenten, wil ik zowel de decanen als scholieren bedanken voor hun medewerking. Ook wil ik bedanken: mevrouw Boers, de heer Bouwens en de overige medewerkers van DIEB. Zij hebben het mogelijk gemaakt dat ik bij Saxion kon afstuderen en hebben mij, waar mogelijk, geholpen. Daarnaast wil ik de heer C. Terlouw van Saxion bedanken voor de interessante en inspirerende gesprekken.

Uiteraard wil ik ook graag mijn begeleiders van de Universiteit Twente bedanken. De heer Boer, het afstuderen is voor mij een zoektocht geweest, waar ik met behulp van u mijn weg heb kunnen vinden. Bedankt voor het meedenken en de altijd snelle reactie op mijn e-mails. Ook mevrouw Janssen wil ik graag bedanken voor haar kundige adviezen en feedback.

Tot slot wil ik graag een aantal persoon uit mijn privéleven bedanken. Dit zijn allereerst mijn ouders die mij altijd hebben gesteund. Elio, Linsey, Esther, Zillah, Martijn en Changho wil ik bedanken voor de hulp tijdens mijn afstuderen, maar ik wil hen ook zeker bedanken voor de momenten van ontspanning. Hierdoor kon ik mijn gedachten even op andere dingen zetten, zodat ik er vervolgens weer helemaal voor kon gaan!

Deventer, 2 april 2009

Lianne Kers

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de informatiebehoefte over beroep, opleiding, school en stad van scholieren in drie, vier en vijf havo. Saxion Hogescholen heeft aangegeven graag inzicht te willen in de informatiebehoefte tijdens het studiekeuzeproces. De online vragenlijst is ingevuld door 447 havisten van zes middelbare scholen in het oosten van Nederland.

Het studiekeuzeproces kan op twee manieren worden opgevat, namelijk als het maken van keuzes, maar ook als een motivatie tot het volgen van een opleiding. De Theorie van het Geplande Gedrag is gebruikt om vast te stellen welke determinanten, die de motivatie beïnvloeden, invloed hebben op de informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad. Daarnaast is gemeten welke informatie havisten graag ontvangen over een beroep, opleiding, school en stad en aan welke communicatiemiddelen zij de voorkeur geven.

Gebleken is dat de motivatie tot het volgen van een hbo-opleiding invloed heeft op de eerder genoemde informatiebehoefte. De motivatie is gemeten met behulp van een aantal aspecten. Allereerst zijn er de instrumentele en expressieve eisen die worden gesteld aan een vervolgopleiding. De instrumentele eisen meten in welke mate de scholier een opleiding ziet als een middel om een beroep uit te kunnen oefenen. De expressieve eisen meten in hoeverre de scholier een studie als doel op zich ziet. Beide eisen scoren erg hoog. Ten tweede is er de ingeschatte invloed van de sociale omgeving, waarbij is gebleken dat de ouders, decanen en vrienden de meeste invloed op het studiekeuzeproces hebben. Tot slot is er de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden. Deze heeft weinig invloed op de motivatie.

Havisten hebben voornamelijk behoefte aan informatie over een beroep en een opleiding en minder aan informatie over een school en stad. Scholieren maken veelal eerst de keuze voor een branche, vervolgens voor een opleiding en als laatste voor een school of stad. Zij willen voornamelijk persoonlijke informatie via de eigen school en hogeschool. Ook aan schriftelijke informatie in de vorm van een brochure of website is behoefte.

Summary

This inquiry focuses on the need for information about profession, education, school and city from students in the third, fourth and fifth year of the school of higher general secondary education. Saxion, which is a college for higher education, has expressed a wish to gain an insight into the need for information during the educational process. 447 students from six colleges in the east of the Netherlands, filled in the online survey.

The educational process can be taken in two ways, namely as making choices and as a motivation to follow an education. The Theory of Planned Behavior, that measures the motivation, has been used to determine which determinants affect the need for information about profession, education, school and city.

It appeared that the motivation to receive a higher vocational education, affects the need for information about profession, education, school and city. The motivation has been measured with the help of various aspects. The first two aspects are the instrumentation and expressive demands about an education. The instrumentation demands about an education measures to which extend the student sees an education as a way to be able to practice a profession. The expressive demands about an education measure to which extend the students see an education as a goal itself. Both demands are very important for the students. The second aspect is the estimated social influence. It appeared that the parents, career masters and friends affect the students in their choice for an education. The last aspect is the estimated ability to complete the education, this influence is neutral.

The student primarily want information about a profession and an education. There is less need for information about a school and city. Students begin their search for information wide and first make a choice for a sector, then for an education and finally for a school or city. The students primarily want information through their own school and colleges. There is also a need for written information in the form of a leaflet and website.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding.....	8
1.1 Schoolstelsel in Nederland	8
1.2 Saxion Hogescholen	10
1.3 Onderzoeksvraag	10
Hoofdstuk 2: Studiekeuzeproces en behoefte aan informatie	11
2.1 Studiekeuzeproces	11
2.2 Studiekeuze als nemen van beslissingen.....	11
2.3 Studiekeuze als motivatie.....	12
2.4 Motivatie om te studeren en informatiebehoefte	18
2.5 Voorkeur voor communicatiemiddelen	19
Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet	23
3.1 Respondenten en werving.....	23
3.2 Meetinstrument.....	23
3.3 Procedure	27
4: Resultaten van het onderzoek.....	28
4.1 Achtergrondvariabelen.....	28
4.2 Stappen studiekeuze	29
4.2.1 Stappen studiekeuzeproces	29
4.2.2 Gemaakte keuzes	30
4.2.3 Prioriteiten bij studiekeuze.....	30
4.3 Eisen aan opleiding.....	31
4.4 Communicatie en sociale omgeving.....	31
4.4.1 Aantal keren gepraat over studiekeuze	31
4.4.2 Gespreksonderwerp	32
4.4.3 Gepercipieerde mate van invloed	34
4.5 Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden	34

4.6 Motivatie om naar het hbo te gaan	35
4.6.1 Motivatie tot volgen hbo-opleiding.....	35
4.6.2 Volledige hbo- opleiding of Associate degree.....	35
4.6.3 Voltijd of deeltijd opleiding.....	36
4.6.4 Na het hbo naar de universiteit	36
4.7 Informatiebehoefte.....	37
4.7.1 Informatiebehoefte beroep	37
4.7.2 Informatiebehoefte opleiding.....	38
4.7.3 Informatiebehoefte school	39
4.7.4 Informatiebehoefte stad.....	39
4.8 Voorkeur gebruik communicatiemiddelen.....	40
4.9 Correlaties.....	41
4.9.1 Correlatie met achtergrondvariabelen	41
4.9.2 Correlatie constructen theorie gepland gedrag met informatiebehoefte	43
4.10 Regressieanalyse	44
Hoofdstuk 5: Conclusies, discussie en aanbevelingen	45
5.1 Conclusie en discussie	45
5.1.1 Welke factoren invloed hebben op informatiebehoefte.....	45
5.1.2 Informatiebehoefte havist.....	46
5.1.3 Voorkeur gebruik communicatiemiddelen havisten	47
5.2 Aanbevelingen	48
Hoofdstuk 6: Reflectie.....	53
Referenties	55
Bijlage 1: Vragenlijst.....	58

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Schoolsysteem in Nederland

In het Nederlandse schoolsysteem gaan kinderen van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs als ze ongeveer twaalf jaar zijn. In Nederland zijn 650 middelbare scholen met 940.000 scholieren (Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2008). Er zijn drie niveaus te onderscheiden in het voortgezet onderwijs. Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) duurt vier jaar, het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) vijf jaar en het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) zes jaar. Afhankelijk van het niveau van het voortgezet onderwijs, wordt de leerling voorbereid op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), het hoger beroepsonderwijs (hbo) of op de universiteit.

Alle schooltypen beginnen met de onderbouw. De onderbouw duurt twee jaar en staat ook wel bekend als de brugklas. Deze periode is vaak een samenvoeging van twee onderwijsniveaus. Na de onderbouw gaan de scholieren naar de bovenbouw.

De bovenbouw van het vmbo duurt twee jaar, bij de havo drie jaar en bij het vwo vier jaar. Vmbo-ers maken in de bovenbouw een keuze voor een sector. Afhankelijk van het niveau dat op het vmbo is gevolgd, is het mogelijk door te stromen naar mbo niveau één tot en met vier. Met een mbo diploma niveau vier, is het mogelijk om door te stromen naar het hbo.

De bovenbouw van de havo en het vwo duurt drie jaar en wordt ook wel de tweede fase genoemd. Elke leerling kiest in het derde leerjaar een profiel. Leerlingen van de havo en het vwo kunnen kiezen uit vier profielen, namelijk: natuur en techniek, natuur en gezondheid, economie en maatschappij en cultuur en maatschappij. Het kiezen van een profiel is voor de scholier de eerste keer dat een keuze moet worden gemaakt voor een richting. Om te worden toegelaten tot een opleiding, worden vaak eisen gesteld aan het profiel of aan de vrije vakken. Als hier niet aan wordt voldaan dan moet de scholier een toelatingstest succesvol afronden.

Voordat de tweede fase was ingevoerd, hebben Den Boer en Guldmond (1997) een onderzoek gedaan naar de motieven voor het kiezen van een profiel onder havo en vwo scholieren. Scholieren stellen vooral het vakkenpakket samen op basis van vakken die ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. Ook letten ze erop dat ze met het profiel zo veel mogelijk keuzes open laten voor een opleiding en denken ze na over wat zij met het vakkenpakket kunnen doen. Het merendeel van de scholieren heeft bij het kiezen van het vakkenpakket, nog geen beeld van een vervolgopleiding of beroep. Als de scholier dat wel heeft, wordt het vakkenpakket daar meestal niet op afgestemd. Er wordt in mindere mate rekening gehouden met veranderingen van voorkeur in de loop van de tijd.

Na de havo, het vwo of het mbo niveau vier kan een scholier of student naar het hbo. In Nederland worden duizenden verschillende hbo-opleidingen, verdeeld over 40 door de overheid bekostigde hogescholen, aangeboden. Het grootste deel van deze hogescholen heeft meerdere vestigingen. Op 1 oktober 2007 volgden 365 duizend studenten een hbo-opleiding, waarvan 300.000 een voltijd variant volgden. Leerlingen op het hbo, komen vooral van de havo (43%) en het mbo (34%). Daarnaast is er ook instroom vanuit het vwo (12%), het buitenland (6%) en via overige wegen (5%) (Ministerie OCW, 2008).

Drie kwart van de havisten en ongeveer twaalf procent van de vwo'ers gaat naar het hbo. Van de studenten met een mbo diploma, stroomt ongeveer de helft door naar het hbo. Hiervan zijn driekwart directe doorstromers (Ministerie OCW, 2008).

Uit het onderzoek van Raad voor Werk en Inkomen (2008) blijkt dat op de havo en het vwo vaak vanaf het derde jaar aandacht wordt besteed aan de studiekeuze. In het begin vindt dit vooral klassikaal plaats. Het vak LOB (loopbaanoriëntatie en –begeleiding) speelt hierbij een centrale rol. Het doel van dit vak is om vroegtijdig afhaken zoveel mogelijk te minimaliseren en de aansluiting op een opleiding, de beroepspraktijk en op de individuele scholier zoveel mogelijk te maximaliseren. Naarmate de jaren vorderen wordt de begeleiding

tijdens het studiekeuzeproces individuele en heeft de scholier contact met de decaan of mentor. Gemiddeld wordt één keer per jaar een individueel gesprek met de leerling gevoerd. Informatie over de arbeidsmarkt blijft hierbij relatief onderbelicht. Voor zover de arbeidsmarktperspectieven van opleidingen aan de orde komen, gaat het vooral om de inhoud van het werk en in mindere mate over carrièrekansen en inkomsten.

1.2 Saxion Hogescholen

Hogescholen zijn een belangrijke informatiebron voor havisten die informatie willen inwinnen over verschillende opleidingen. Saxion wil graag inzicht in de informatiebehoefte van deze doelgroep. Welke informatie de scholier wil krijgen is belangrijk, maar ook via welke weg en op welk moment de scholier deze informatie wil ontvangen is interessant voor Saxion. De Dienst Interne en Externe Betrekkingen (DIEB) is verantwoordelijk voor de voorlichting en de organisatie hiervan. Zij organiseren en verzorgen onder andere de open dagen, deelname aan onderwijsbeurzen, bezoeken aan scholen en informatievoorziening op de scholen. Ook stellen zij eisen aan de lay-out van de opleidingsbrochures en de internetpagina en hebben zij contact met potentiële hbo-studenten via het Informatiecentrum. De DIEB werkt nauw samen met de verschillende academies, hierna branches genoemd, waar alle opleidingen onder vallen. De branches beslissen zelf welke informatie in de brochures en op de internetpagina komt te staan en zij beheren ook zelf de website van de eigen branche.

1.3 Onderzoeksvraag

Aan de hand van de vraag die is gesteld vanuit Saxion en met behulp van eerder uitgevoerd onderzoek naar studiekeuzes, is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Welke factoren hebben invloed op de informatiebehoefte van de havist over een beroep, opleiding, school en stad?

Hoofdstuk 2: Studiekeuzeproces en behoefte aan informatie

2.1 Studiekeuzeproces

Voor het geven van de juiste informatie op het juiste moment is het noodzakelijk inzicht te hebben in het studiekeuzeproces van scholieren. In het verleden is hier veel onderzoek naar gedaan. Wetenschappelijk gezien is het studiekeuzeproces op te delen in twee benaderingen. Als eerste is er de benadering, waarbij het studiekeuzeproces wordt gezien als een geheel van beoordelingen, afwegingen en beslissingen, resulterend in een definitieve keuze voor een studie (Babeliowsky, 1989). Daarnaast kan het studiekeuzeproces worden gezien als een motivatie om te studeren. Deze twee benaderingen worden in dit onderzoek gebruikt en aangevuld met onder andere de informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad.

2.2 Studiekeuze als nemen van beslissingen

Volgens de eerste optiek wordt het studiekeuzeproces gezien als een aantal beslissingen die deels na elkaar en deels simultaan worden genomen. Scholieren beslissen of zij willen studeren en moeten een keuze maken voor een sector, opleiding, school en stad. Vaak verloopt deze keuze rommelig en kan daarom niet worden gezien als een lineair proces (Van Leeuwen & Hop, 2000).

De studiekeuze wordt in deze optiek gezien als een weloverwogen keuze. Deze benadering heeft veel raakvlakken met het model van de rationele actor. Dit model veronderstelt dat mensen streven naar het maken van rationele beslissingen. Mensen hebben doelen, die zij in een bepaalde situatie willen verwezenlijken en daarvoor geschikte wegen en middelen kiezen (Van de Graaf & Hoppe, 1996). Het model omvat vier stappen: (1) relevante waarden en doelen vaststellen, (2) de verzameling van beschikbare alternatieven inschatten, (3) de verschillende verzamelingen van gevolgen identificeren en (4) een alternatief kiezen met de meest wenselijke gevolgen. Zo nodig wordt terug gegaan naar een eerder uitgevoerde stap.

Vertaald naar het studiekeuzeproces betekent dit dat de scholieren bedenken wat ze leuk vinden en dat zij doelen vaststellen. Vervolgens oriënteren zij zich, maken een ruwe selectie van interessante sectoren en verzamelen zij informatie in over opleidingen binnen deze sectoren. Tot slot wordt een keuze gemaakt voor een opleiding. Het gehele proces van een adoptie van een nieuw idee is in het studiekeuzeproces te onderkennen. Het studiekeuzeproces is echter niet alleen een adoptieproces, maar ook een ontwikkelingsproces. De scholier heeft vaak zijn eigen identiteit en wat bij hem past op het gebied van opleidingen nog niet helder. Hierdoor is het kiezen van de juiste opleiding vaak een langdurig proces.

Er is veel onderzoek gedaan naar wanneer een scholier begint met het studiekeuzeproces en wanneer een definitieve keuze wordt gemaakt. Uit het onderzoek van Knocks (2004) is gebleken dat twee derde van de havisten voor het eindexamenjaar begint met zich te oriënteren op een vervolgopleiding. Ruim twintig procent doet dit in de eerst helft van het examenjaar, bijna tien procent in de tweede helft van het examenjaar en één procent na het behalen van het eindexamen. De helft van de havisten geeft aan dat zij aan het begin van het eindexamenjaar zeker weten welke opleiding ze willen doen. Toch maakt nog geen één vijfde in deze periode de definitieve keuze (Verkroost, 2007). Opvallend is overigens dat vwo'ers eerder beginnen met het inwinnen van informatie. Drie kwart wint namelijk al informatie in voor het eindexamenjaar (Verkroost, 2007). Onderzoek wijst uit dat scholieren veelal eerst kiezen voor een opleiding en vervolgens voor een school en studiestad (Elzinga, 2003; Van Leeuwen & Hop, 2000; Verkroost, 2007). In dit onderzoek is gekeken of het aantal stappen die de scholier heeft doorlopen, invloed heeft op de motivatie om te gaan studeren.

2.3 Studiekeuze als motivatie

Het is ook mogelijk om het studiekeuzeproces te zien als een motivatie om een opleiding te volgen. De Theorie van het Geplande Gedrag (Ajzen, 1988) wordt in dit onderzoek gebruikt

om inzicht te krijgen in de verschillende determinanten die invloed hebben op de motivatie. Uit onderzoek is gebleken dat deze theorie goed toe te passen is op het voorspellen van de motivatie tot het volgen van een opleiding (Arnold, Loan-Clarke, Coombs, Wilkinson, Park & Preston, 2006; Kemper, Van Hoof, Visser & De Jong, 2007). Aangezien verwacht wordt dat de motivatie in hoge mate invloed heeft op de informatiebehoefte, wordt dit model gebruikt voor dit onderzoek. Volgens deze theorie denken mensen na over de gevolgen van hun gedrag, nemen zij informatie tot zich en baseren zij hun gedrag op een weloverwogen keuze. De motivatie speelt in dit model een belangrijke rol en is de persoonlijke inschatting van een persoon dat hij of zij het betreffende gedrag zal uitvoeren (Ajzen, 1988).

De motivatie wordt volgens dit model beïnvloed door de attitude, subjectieve norm en de waargenomen gedragscontrole. Deze factoren hebben een directe invloed op elkaar en op de motivatie. De attitude is een persoonlijke positieve of negatieve houding die een persoon heeft tegenover een bepaald gedrag. De subjectieve norm staat voor een persoonlijke perceptie van de sociale druk van belangrijke personen tot het uitoefenen van het gedrag. De waargenomen gedragscontrole is de inschatting van de persoon van de mate waarin hij of zij in staat is het gedrag daadwerkelijk uit te voeren. De attitude, subjectieve norm en waargenomen gedragscontrole worden beïnvloed door de achtergrondvariabelen.

Achtergrondvariabelen

Een aantal achtergrondvariabelen hebben invloed op de determinanten en de motivatie. De meest onderzochte variabele is het geslacht. Dit heeft voornamelijk invloed op welke opleiding de scholier wil volgen (Berings, Lacante, Schodts, de Fruyt & Colla, 1998; Elzinga, 1995). Jongens laten zich meer leiden door het beroep van hun vader en de meisjes meer door het beroep van hun moeder (Felsö, Van Leeuwen & Zijl, 2001; Willems & De Grip, 1993). Ook het beroep en opleidingsniveau van de ouders hebben invloed op de studiekeuze en de

motivatie om door te studeren. De kinderen van ouders met een hbo diploma, hebben een significant hogere motivatie om ook een hbo-opleiding te gaan volgen (Felsö, Van leeuwen & Zijl, 2000). Gebleken is dat als een broer of zus op het hbo of op de universiteit zit of heeft gezeten, de scholier zelf ook sneller een hbo-opleiding gaat volgen (Berings et al., 1998). Kuhry (1998) stelt dat de duur en het niveau van de opleiding toeneemt, naarmate het sociale niveau toeneemt. Ook goede schoolprestaties hebben invloed op het studiekeuzeprocess. (Berings, 1998; Elzinga, 2003; Felsö et al., 2000; Van Leeuwen & Hop, 2000). Een andere achtergrondvariabele is de afkomst van de scholier. Allochtone jongeren hebben, vergeleken met de autochtone jongeren, significant vaker de motivatie om na de havo naar het hbo te gaan (Felsö et al., 2000). Tot slot heeft het leerjaar invloed. Naarmate de scholier in een hogere klas komt, is er vaker de motivatie om een hbo-opleiding te volgen (Verkroost, 2007).

Uit onderzoek is gebleken dat de leeftijd, het gemiddelde cijfer en het opleidingsniveau van de vader een significante invloed heeft op de attitude (Elzinga, 2003; Verkroost, 2007). De subjectieve norm wordt beïnvloed door het gemiddelde cijfer, het opleidingsniveau van de ouders en het geslacht. Tot slot beïnvloedt het gemiddelde cijfer en de schoolprestaties de waargenomen gedragscontrole (Berings, 1998; Elzinga, 2003; Felsö et al., 2000; Van Leeuwen & Hop, 2000; Verkroost, 2007).

Instrumentele en expressieve eisen aan opleiding

De attitude speelt een belangrijke rol in het studiekeuzeprocess en heeft een significante positieve invloed op de motivatie (Felsö et al., 2000). Aangezien het woord attitude verondersteld dat er een concreet object is, wordt in de rest van het verslag gesproken over de eisen ten opzichte van een opleiding. De eisen ten opzichte van een opleiding, wordt door Foppen (1982) opgesplitst in de instrumentele en expressieve eisen. Bij de instrumentele eisen wordt onderwijs meer gezien als een middel dan als een doel. De opleiding draagt bij aan een

interessante baan, beter inkomen, meer aanzien, goede kans op een baan en het diploma later in het levensonderhoud kan voorzien (Berings, 1998; Felsö et al., 2001; Foppen, 1982). De expressieve eisen richten zich meer op het behalen van een opleiding en richt zich meer op de interesse in de opleiding en plezier hebben in de opleiding (Berings et al., 1998; Felsö et al., 2001; Foppen, 1982; Stokking, 1997; Weerdenburg, 1986). Volgens Babeliowsky (1989), Berings et al., (1998) en Bloemen & Dalleart (2000) heeft de expressieve waarde meer invloed op de studiekeuze dan de instrumentele waarde. Van Leeuwen & Hop (2000) geven aan dat arbeidsperspectieven, een instrumentele waarde, een steeds grotere rol speelt. Als wordt overwogen om af te wijken van de eerste keuze, dan is dit vaak vanwege een beter salaris of betere baanperspectieven (Bloemen & Dalleart, 2000).

Naast de expressieve en instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding, kan de scholier ook eisen hebben ten opzichte van een school of stad. Er zijn verschillende redenen om naar een school of stad te willen. Bijvoorbeeld omdat de opleiding alleen daar wordt aangeboden, vanwege de kwaliteit van de opleiding, de locatie van de stad, afstand tot de woonplaats of omdat vrienden ook naar dezelfde stad gaan (Bloemen & Delleart 2000; Van Leeuwen & Hop 2000). Volgens Babeliowsky (1989) heeft de afstand tot de studiestad geen grote invloed op het (cognitieve) keuzeproces. Dit komt vaak doordat men alleen kijkt naar opleidingen binnen een bepaalde regio. Tot slot heeft het imago van de stad of school invloed. Uit het onderzoek van Berings et al., (1997) is gebleken dat als het imago positief is, het een weinig voorspellende waarde heeft. Wanneer het imago negatief is, speelt dit wel een rol in de keuze voor een school of stad.

Ingeschatte sociale invloed

De subjectieve norm, vanaf hier de ingeschatte sociale invloed genoemd, is vaak lastig te meten. De reden hiervoor is dat studiekeuzers zelf niet altijd geneigd zijn hun studiekeuze toe

te schrijven aan hun sociale omgeving (Berings et al., 1998). De sociale omgeving heeft een aanzienlijke invloed op het studiekeuzeproces (Berings et al., 1998; Lacante & Schodts, 1997; Verkroost, 2007). Deze invloed is hoger bij meisjes dan bij jongens. Onder de sociale omgeving valt de ingeschatte sociale invloed van de ouders, vrienden, klasgenoten, leraren, decanen, studenten en alumni (Berings et al., 1998; Bloemen & Dalleart, 2000; Lacante & Schodts, 1997). Uit de meeste onderzoeken komt naar voren dat de ouders de belangrijkste gesprekspartners zijn (Babeliowsky, 1989; Berings et al., 1998; Elzinga, 2003; Weerdenburg, 1986). Het is aannemelijk dat de ouders zich tijdens het gesprek laten leiden door de mening van hun kinderen (Pijl & De Rouw, 1994). Gesprekken met ouders en personen die ervaring hebben met de potentiële vervolgopleiding, kan het studiekeuzeproces positief beïnvloeden (Berings et al., 1998). Opvallend is dat de invloed van mensen die in het veld van interesse werkzaam zijn groot is, maar dat deze groep het minst wordt geraadpleegd (Berings et al., 1998; Knocks, 2004; Weerdenburg, 1986). Ook vrienden en klasgenoten spelen een belangrijke rol, wellicht omdat zij dezelfde keuzes moeten maken (Babeliowsky, 1989; Berings, 1998; Weerdenburg, 1986). De sociale omgeving van de scholier kan invloed hebben op een aantal gebieden, namelijk op het gebied van opleiding en sector, beroep en toekomstplannen, school en stad en daarnaast als een begeleidende functie. Familie, vrienden en ouders hebben de meeste invloed op het studieproces met betrekking tot de stad. Docenten en decanen hebben hier een geringe invloed op (Elzinga, 2003). Uit het onderzoek van Weerdenburg (1986) is gebleken dat de sociale omgeving voornamelijk een rol speelt als begeleidende en stimulerende achterban en in mindere mate als informatiebron.

Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden

De waargenomen gedragscontrole wordt in de rest van het onderzoek de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden genoemd. Deze ingeschatte mogelijkheid wordt

beïnvloed door zowel vroegere ervaringen, ervaringen uit tweede hand alsmede verwachte problemen en obstakels (Ajzen, 1988). Als iemand vrij zeker weet dat hij of zij het gedrag op een succesvolle wijze kan uitvoeren, verhoogt dit de kans dat het gedrag wordt vertoond (Ajzen, 1991). De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden, kan volgens Foppen (1982) worden opgesplitst in problemen bij toelating en problemen bij afronding. Onder problemen bij toelating vallen toelatingseisen en loting. Bij problemen bij afronding kan het zijn dat de scholier verwacht dat de opleiding te zwaar is, of de slaagkans te klein is (Babeliowsky, 1989; Berings et al., 1998; Bloemen & Dalleart, 2000; Elzinga, 2003; Kemper et al., 2007; Verkroost, 2007; Weerdenburg, 1986). Volgens Berings et al., (1998) hebben het studieverleden en de persoonlijkheid, zoals faalangst, invloed op de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden. De omgeving heeft hier ook invloed op. Als de ouders bijvoorbeeld weinig vertrouwen hebben in het succesvol afronden van een opleiding dan zal de scholier zijn eigen slaagkans ook verlagen. Opvallend is dat meer geobjectiveerde slaagkansen slechts een kleine rol spelen bij het bepalen van de studiekeuze (Lacante & Schodts, 1996). De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden is in veel onderzoeken niet significant gebleken (Kemper, 2007; Van Leeuwen & Hop, 2000; Verkroost, 2007).

Motivatie

Toegepast op het studiekeuzeproces is gebleken dat voornamelijk de expressieve en de instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding een significante bijdrage leveren aan het voorspellen van de motivatie. De ingeschatte sociale invloed heeft volgens de meeste onderzoeken ook een aanzienlijke invloed op het studiekeuzeproces. Daarentegen zijn de resultaten van de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden zeer divers en is hier geen duidelijk patroon in te vinden (Berings et al, 1998; Elzinga, 2003; Evers, 2004; Grundel,

2005; Kemper et al., 2007; Lacante & Schodts, 1997; Verkroost, 2007). Verwacht wordt dat de motivatie om te gaan studeren een goede voorspeller is voor de behoefte aan informatie.

De motivatie hebben om te gaan studeren leidt niet automatisch tot studeren. De meest genoemde redenen om niet te gaan studeren zijn: eerst nog even rondkijken, bang zijn om niet de goede opleiding te kiezen en altijd al van plan te zijn om niet direct verder te gaan studeren. Financiële aspecten, zoals lagere of kortere duur van studiefinanciering, onduidelijkheid over studiefinanciering en bezuinigingen in het onderwijs lijken ook een rol te spelen in het al dan niet door willen studeren (Felsö et al., 2000; Van Leeuwen & Hop, 2000).

Om inzicht te krijgen in welke factoren invloed hebben op de informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad, worden aan het model van het Geplande Gedrag enkele toevoegingen gedaan. Naast de stappen van het studiekeuzeprocess, zoals besproken in hoofdstuk 2.2, zijn ook de informatiebehoefte en communicatiemiddelen toegevoegd. Deze worden in de volgende paragraaf besproken.

2.4 Motivatie om te studeren en informatiebehoefte

De kwaliteit van de informatie over het studeren heeft een significante positieve correlatie met de motivatie om door te studeren (Felsö et al., 2000). Uit onderzoek van Felsö et al. (2000) is gebleken dat als de informatie en de verwachtingen over een opleiding goed aansluit op de werkelijkheid, de student de opleiding leuker vindt en de opleiding vaker afrond. Ook raden zij de opleiding sneller aan bij anderen.

Over het algemeen geven scholieren aan dat de informatie die zij ontvangen of inwinnen vaak te gedetailleerd is. Daarnaast komen te weinig beroepsbeelden aan bod en lijkt de informatie van verschillende opleidingen te veel op elkaar (Felsö et al., 2000). Met betrekking tot informatie over het beroep is het voor een havigist lastig om een concreet beeld te krijgen

van wat met een opleiding gedaan kan worden en wat deze beroepen inhouden. Havisten hebben, met betrekking tot informatie over beroep, behoefte aan informatie over de beroepen die kunnen worden uitgeoefend na het afronden van een opleiding, beroepsmogelijkheden en de kans op een baan (Babeliowsky, 1989; Felsö et al., 2000; Van Leeuwen & Hop, 2000; Weerdenburg, 1986). Scholieren willen de volgende informatie over opleidingen: inhoud van de opleiding, toelatingseisen, verplichte vakken, specialisatiemogelijkheden, zwaarte van de opleiding, kosten van de opleiding, ontplooiingsmogelijkheden en praktijkgerichtheid (Babeliowsky, 1989; Van Leeuwen & Hop, 2000; Weerdenburg, 1986). Er is in mindere mate behoefte aan informatie over een school en stad. Welke informatie scholieren precies op dit gebied willen is niet onderzocht. Wel is gebleken dat havisten interesse hebben in informatie over een school en waarde hechten aan een gezellige omgeving en plaats (Van Leeuwen & Hop, 2000).

2.5 Voorkeur voor communicatiemiddelen

Er is via verschillende communicatiemiddelen veel informatie beschikbaar over beroepen, opleidingen, scholen en steden. Veel jongeren zijn hier echter beperkt in geïnteresseerd. Experts (loopbaandeskundige en decanen) geven aan dat jongeren vaak weinig moeite willen doen voor het inwinnen van informatie. Aannemelijk is dat naarmate de expressieve en instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding hoger liggen en de scholieren meer met de omgeving praten over het studiekeuzeproces er ook een hogere behoefte is aan informatie. Ook ligt het in de lijn der verwachting dat de scholier die een hoge behoefte aan informatie heeft, meer moeite zal doen voor het inwinnen van informatie dan de scholier die nog geen behoefte heeft aan informatie. Van de verschillende communicatiemiddelen die worden ingezet om de verschillende scholieren te bereiken, zijn de hogescholen de informatiebronnen waar de scholieren de meeste waarde aan hechten (Verkroost, 2007).

De communicatiemiddelen zijn in te delen in middelen waarvoor de scholier weinig moeite hoeft te doen en middelen waar hij veel moeite voor moet doen. Voorbeelden van communicatiemiddelen waarvoor de scholier weinig moeite hoeft te doen, zijn de informatiedagen op de eigen school en gesprekken met decanen. Waar de scholier ook weinig moeite voor hoeft te doen en wat laagdrempelig is, is het zelf aanvragen van informatie. Uit onderzoek van Babeliowsky (1989), Bloemen & Dalleart (2000) en Foppen (1982), is gebleken dat er waarde wordt gehecht aan contact over het studiekeuzeprocess met de volgende personen en communicatiemiddelen: decanen en docenten, hbo-studenten, beroepsbeoefenaars en hogescholen. Scholieren hechten daarnaast waarde aan brochures en de internetpagina van hogescholen. Tot slot zijn er ook communicatiemiddelen waarbij de scholier veel moeite moet doen om informatie in te winnen. Goede voorbeelden zijn de open dagen, meeloopdagen, doedagen en studiebeurzen.

Aangezien het studiekeuzeprocess vaak enige tijd in beslag neemt en de informatiebehoefte over beroep, opleiding, school en stad in deze periode veranderd, zijn verschillende communicatiemiddelen geschikt op verschillende momenten. Weerdenburg (1986) adviseert om aan het begin van het studiekeuzeprocess meer algemene communicatiemiddelen, zoals massa media in te zetten. Zodra de scholier beter weet wat hij zoekt, raadt Weerdenburg (1986) aan om meer specifieke en persoonlijke communicatiemiddelen in te zetten.

Een aantal factoren heeft invloed op de gebruikte communicatiemiddelen. Zo maken scholieren uit vier vwo voornamelijk gebruik van folders en het internet. Naarmate het eindexamen dichterbij komt blijven dit belangrijke informatiebronnen, maar maken zij ook meer gebruik van voorlichtingsdagen en studiebeurzen (Verkroost, 2007). Ook de afkomst van de scholier heeft invloed op de communicatiemiddelen. Over het algemeen maken allochtone scholieren, vergeleken met autochtone scholieren, meer gebruik van folders en brochures. Zij vragen ook significant vaker klasgenoten, vrienden en mentoren om informatie.

Meisjes maken gemiddeld vaker gebruik van de communicatiemiddelen dan jongens en laten zij zich hier meer door beïnvloeden. Gebleken is dat meisjes zich ook breder oriënteren dan jongens (Berings et al., 1998). Leerlingen die zichzelf alleen oriënteerden op vervolgonderwijs via minder persoonlijke bronnen, zoals internetsites en folders krijgen later vaker spijt van de gemaakte keuze en verlaten vaker de gekozen opleiding zonder diploma (Felsö et al., 2000).

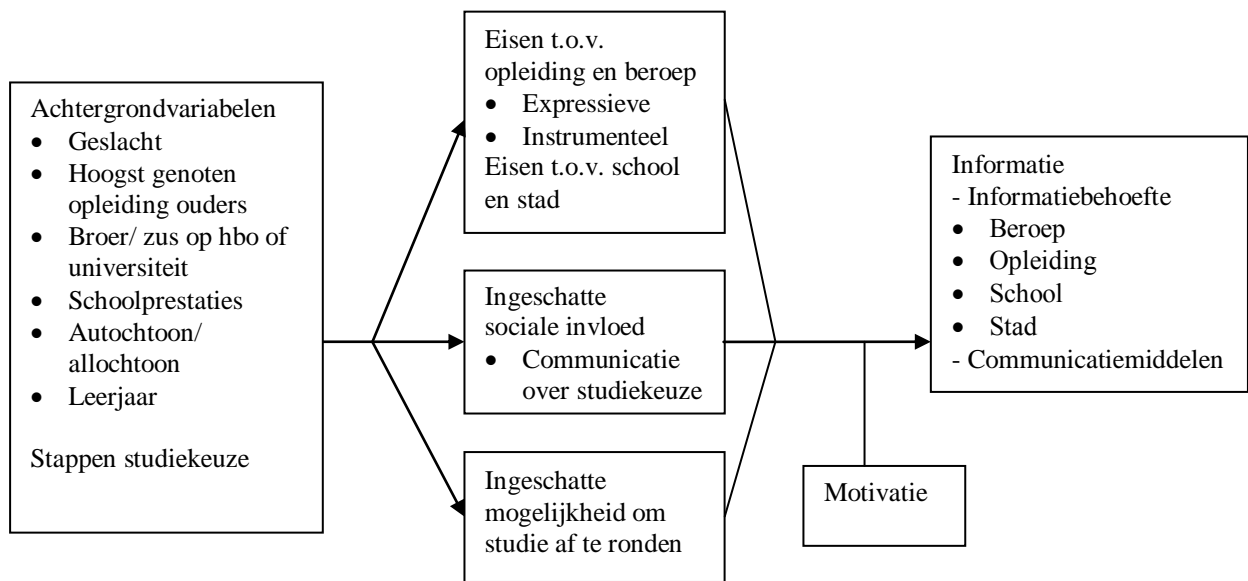
Havisten krijgen veel informatie via hun eigen school. Vaak zijn decanen en mentoren verantwoordelijk voor de informatieverspreiding over de opleidingen. Voor hen is het echter lastig overzicht te hebben in het opleidingsaanbod. In eerder uitgevoerd onderzoek geven zij aan stapels met informatie te ontvangen en dat het lastig is om deze informatie gericht en effectief te verspreiden onder docenten, mentoren en leerlingen (Berings et al., 1998).

Informatie kan ook komen van de ouders. Een nadeel is dat zij zelf niet altijd een goed en volledig beeld hebben van de beroepenwereld en de daarbinnen geldende arbeidsmarktperspectieven (Felsö et al., 2000). De rol van andere jongeren, ook wel peer groups genoemd, mag ook niet worden onderschat. Jongens worden, vergeleken met meisjes, meer beïnvloed door de peer groups (Berings et al., 1998).

De Theorie van het Geplande Gedrag is aangevuld met de stappen van het studiekeuzep proces, informatiebehoefte over beroep, opleiding, school en stad en de communicatiemiddelen. Met behulp van het nieuwe model, zie figuur 1, wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke factoren hebben invloed op de informatiebehoefte van de havist over beroep, opleiding, school en stad?
 - 1.1 Welke informatiebehoefte hebben havisten op het gebied van beroep, opleiding, school en stad?
 - 1.2 Aan welke communicatiemiddelen geven havisten de voorkeur?

Figuur 1: Model van het Geplande Gedrag toegepast op de informatiebehoefte tijdens het studiekeuzeproces

Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet

3.1 Respondenten en werving

Het onderzoek is uitgevoerd onder 447 havisten. Hiervan zitten 155 scholieren in drie havo, 206 scholieren in vier havo en 195 scholieren in vijf havo. Voor de havo is gekozen, omdat dit de belangrijkste doelgroep is van hogescholen. De profielkeuze, die in het derde jaar wordt gemaakt, is de eerste keuze die invloed kan hebben op de richting van de studie. Daarom is gekozen om het onderzoek uit te zetten onder derde-, vierde- en vijfdejaars havisten. De zes middelbare scholen die hebben meegewerkt liggen binnen het wervingsgebied van Saxion. Het wervingsgebied is gelegen tussen Apeldoorn, Zwolle, de Achterhoek en Arnhem. De scholen die hebben meegewerkt zijn: Canisius te Almelo; Eddy Hillesum Lyceum te Deventer; Greijdanus College te Meppel, Almelo, Zwolle en Enschede; Liemerscollege te Didam en Zevenaar; Marianum College te Groenlo en Lichtenvoorde en OSG Erasmus te Almelo.

3.2 Meetinstrument

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gekozen voor een kwantitatieve onderzoeksmethode. Met behulp van een kwantitatief onderzoek wordt cijfermatig inzicht verkregen en bestaat de mogelijkheid om procentuele verhoudingen binnen een groep weer te geven en te vergelijken. De constructen van de Theorie van het Geplande Gedrag zijn opgenomen in de vragenlijst en zijn voortgekomen uit eerder uitgevoerde onderzoeken. In bijlage 1 is de vragenlijst te vinden. Deze is online afgenomen.

Achtergrondvariabelen

De achtergrondvariabelen zijn gemeten aan de hand van de volgende vragen: wat is je leeftijd?, wat is je geslacht?, Ben jij en zijn je ouders in Nederland of in een ander land geboren?, in welke klas zit je?, wat is de naam van je school?, wat was vorig jaar je gemiddelde cijfer?, wat is de hoogst genoten opleiding van je vader en je moeder?

(1=basisschool of minder, 2= voortgezet onderwijs (havo, vwo, mavo, mbo), 3= hoger onderwijs (hbo, universiteit), 4= weet ik niet).

Fasen studiekeuze

Om inzicht te krijgen in welke stappen de scholier heeft doorlopen zijn de volgende stellingen voorgelegd: ik weet wat ik leuk vind om te doen en waar ik goed in ben, ik weet in welke richting ik een opleiding ga zoeken, ik heb informatie over een opleiding gekregen of ingewonnen? (1= gekregen, 2= zelf informatie opgezocht of aangevraagd, 3= ik heb nog geen informatie gekregen of ingewonnen), ik heb de keuze voor mijn opleiding, inclusief school en stad gemaakt. De stellingen meten hoeveel stappen de scholier heeft doorlopen en zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,50$.

Door middel van de volgende vragen is achterhaald welke keuzes de scholier al heeft gemaakt: heb jij een keuze gemaakt voor een beroep, opleiding, school en/of stad? Om inzicht te krijgen in welke volgorde havisten hun keuze maken, is gevraagd welke stelling het beste bij de scholier past: 1= ik kijk eerst in welke regio ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding, 2= ik kijk eerst in welke stad ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding, 3= ik kijk eerst aan welke school ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding, 4= ik kijk eerst naar welke opleiding ik wil doen en vervolgens waar deze wordt aangeboden, 5= Anders, 6 = ik weet het niet nog niet.

Eisen met betrekking tot opleiding

De eisen met betrekking tot een opleiding zijn opgedeeld in de instrumentele en expressieve eisen en zijn gemeten zoals voorgesteld door Verkroost (2007). De vragen konden worden beantwoord met behulp van een vijfpunts Likert-schaal (1=helemaal mee eens ... 5= helemaal niet mee eens). Twee voorbeelden om de instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding te meten zijn: ik moet met de opleiding van mijn keuze een leuke baan kunnen krijgen en de

opleiding van mijn keuze moet leiden tot een baan met een goed salaris. De vijf items van de instrumentele eisen van een opleiding zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0.68$. De expressieve eisen van een opleiding zijn gemeten met onder andere de volgende twee stellingen: ik kies vooral een opleiding, omdat ik plezier heb in het volgen van die opleiding en de opleiding van mijn keuze moet vooral interessant zijn. De alfa van de vier items die de expressieve eisen ten opzichte van een opleiding meten bedraagt $\alpha = 0.63$.

Invloed sociale omgeving

De ingeschatte sociale invloed is gemeten ten aanzien van de volgende personen: (1) vader, (2) moeder, (3) broer/ zus, (4) familie, (5) vriend(in)/ vrienden en klasgenoten, (6) leraren/ mentoren en decanen, (7) mensen die het werk doen dat je leuk lijkt en (8) hbo- of universitaire student. Gevraagd is naar hoe vaak in het afgelopen jaar is gepraat met deze personen (1= 1 keer .. 6= vaker dan 5 keer), waarover is gepraat (1= sector/ opleiding, 2= stad/ school, 3= begeleiding bij studiekeuze, 4= beroep/ toekomstplannen) en hoeveel invloed deze personen hebben gehad op de studiekeuze (1= zeer veel ... 5= zeer weinig). De mate van invloed is gebruikt voor het meten van de sociale omgeving. De alfa van deze acht items is $\alpha = 0,78$ en is samengevoegd tot één construct.

Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden

De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden, is gemeten aan de hand van vier stellingen, zoals voorgesteld door Verkroost (2007). De volgende keuzemogelijkheden zijn gegeven: 1= helemaal mee eens ... 5= helemaal niet mee eens. De stellingen die onder andere zijn gebruikt voor het meten van de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden zijn: als ik moet worden ingeloot voor een opleiding dan schrijf ik me niet in voor deze opleiding en als ik verwacht dat de opleiding zwaar zal zijn dan schrijf ik me niet in voor deze opleiding. Deze vier items zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,70$.

Motivatie

De motivatie is gemeten aan de hand van de volgende vragen: heb je overwogen of ben je van plan om naar het hbo te gaan?, wat zijn je plannen na het behalen van je diploma?, wil je liever een volledige 4-jarige hbo-opleiding of een 2-jarige hbo-opleiding (Associate degree) volgen?, gaat je voorkeur uit naar een voltijd of deeltijd opleiding?, ben je van plan om na het hbo naar de universiteit te gaan?

Informatiebehoefte beroep, opleiding, school en stad

Om de informatiebehoefte te meten is een verdeling gemaakt in beroep, opleiding, school en stad. Dit is gemeten met een 5 punts Likert-schaal (1= zeer veel behoefte ... 5= zeer weinig behoefte). Apart is gevraagd naar de informatiebehoefte over studiefinanciering. De informatiebehoefte over het beroep is vastgesteld met behulp van zes items en zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,89$. De informatiebehoefte over een opleiding is gemeten aan de hand van 22 items en zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,94$. De informatiebehoefte over een school kent twaalf items en zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,88$. De informatiebehoefte over een stad is gemeten aan de hand van acht items. Deze items zijn samengevoegd met een alfa van $\alpha = 0,88$.

Voorkeur gebruik communicatiemiddelen

Hoeveel behoefte de havisten hebben aan verschillende communicatiemiddelen is gemeten met een vijf-punt Likert-schaal (1= zeer veel behoefte ... 5= zeer weinig behoefte). De communicatiemiddelen zijn: het onderwijsdeel loopbaanoriëntatie en -begeleiding, voorlichting op je eigen school door eigen school, voorlichting op je eigen school door hogeschool, informatie via decaan/ mentor/ leraar van de eigen school, informatie via mensen uit de eigen omgeving, mondeling (telefonische) informatie opvragen bij hogeschool, via email informatie opvragen bij hogeschool, digitale brochure van hogeschool, papieren

brochure van hogeschool, internetpagina van hogeschool, open dag van hogeschool, meeloopdagen/ kennisdag/ proef studeren/ doedag en (opleiding)beurzen (bijvoorbeeld studiebeurs Zwolle), internetsites/ boek/ folders/ forum etc. die niet afkomstig zijn van een hogeschool en beroepskeuzetest.

Pre-test

Om de begrijpbaarheid van de vragenlijst te testen is een pre-test afgenomen. Het pretesten van de vragenlijst is uitgevoerd onder zes vierde- en vijfdejaars havisten en vijf afgestudeerde hbo-studenten. Na het pre-testen zijn een aantal wijzigingen aangebracht in de vraagstelling en de keuzemogelijkheden. Er zijn ook een aantal begrippen toegelicht.

3.3 Procedure

In de weken voorafgaande aan het uitzetten van het onderzoek zijn de decanen van 21 middelbare scholen binnen het wervingsgebied van Saxion telefonisch en/ of via de e-mail benaderd. Zes scholen hebben meegewerkt. De link naar het onderzoek is veelal via de digitale leerweg onder de aandacht van de scholieren gebracht en/ of gemaïld naar de leerlingen. Daarnaast zijn enkele decanen de klassen ingegaan om te vragen of de scholieren de vragenlijst wilden invullen, wat soms klassikaal gebeurde. De scholieren zijn er niet van op de hoogte geweest dat het onderzoek in opdracht van Saxion is uitgevoerd. De scholen die mee hebben gewerkt ontvangen een samenvatting van de resultaten.

4: Resultaten van het onderzoek

4.1 Achtergrondvariabelen

Tabel 1 geeft een overzicht van de respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek.

Tabel 1: *Samenstelling steekproef*

	Aantallen n=556	Gemiddelde
Geslacht		
Man	214 (38%)	
Vrouw	342 (62%)	
Gemiddelde leeftijd		15,5 (SD= 1,12)
Etniciteit		
Nederlands	502 (90%)	
Buitenlands	54 (10%)	
Klas		
3 havo	155 (28%)	
4 havo	206 (37%)	
5 havo	195 (35%)	
Gemiddeld Cijfer		6,8 (SD= 0,62)
Opleiding vader		
Basisschool of minder	15 (3%)	
Lager/ voortgezet onderwijs (havo, vwo, mavo, mbo)	294 (53%)	
Hoger onderwijs (hbo, universiteit)	127 (23%)	
Weet ik niet	120 (21%)	

In totaal hebben 556 personen de enquête (deels) ingevuld. Hiervan is 62% vrouw en 38% man. De leeftijd van de respondenten ligt tussen de 13 en 21 jaar met een gemiddelde leeftijd van 15,5 jaar (SD= 1,12). Van tien procent van de respondenten komt de vader, moeder of de persoon zelf uit het buitenland. Het onderzoek is ingevuld door havisten van verschillende middelbare scholen uit 3 havo (155 personen), 4 havo (206 personen) en 5 havo (195 personen). Zij hebben een gemiddeld cijfer van een 6,8 (SD= 0,62). Tot slot is gevraagd naar de hoogst genoten opleiding van de vader. 3% heeft alleen de basisschool afgerond, 53% het lager onderwijs, 23% het hoger onderwijs en 21% weet dit niet.

4.2 Stappen studiekeuze

4.2.1 Stappen studiekeuzeproces

In tabel 2 is te zien welke stappen de scholier heeft doorlopen.

Tabel 2: Welke stappen van studiekeuze doorlopen in aantallen (percentage)

	3 havo (n=109)	4 havo (n=174)	5 havo (n=164)	Totaal (n=447)
Stap 1: ik weet wat ik leuk vind	97 (89%)	156 (90%)	143 (87%)	396 (89%)
Stap 2: ik weet de studierichting	63 (58%)	137 (79%)	139 (85%)	339 (76%)
Stap 3: informatie gekregen	41 (27%)	108 (52%)	98 (50%)	247 (44%)
Stap 4: informatie ingewonnen	25 (16%)	91 (44%)	124 (64%)	240 (43%)
Stap 5: gehele studiekeuze gemaakt	17 (16%)	49 (28%)	52 (32%)	118 (27%)

Naarmate de scholieren in een hogere klas zitten, hebben zij meer stappen doorlopen. Naarmate de scholier in een hogere klas komt heeft hij meer stappen doorlopen. Bij stap 1 is er nog weinig verschil tussen de klassen en weet negen van de tien scholieren wat ze leuk vinden. Het verschil bij stap 2 is groter. Naarmate de scholier in een hogere klas komt, weten zij beter in welke richting zij een opleiding zoeken. Van de scholieren in drie havo heeft 58% deze stap doorlopen, 79% van de vierdejaars havisten en 85% van de vijfdejaars havisten heeft de keuze voor een richting gemaakt. Stap 3 gaat over het krijgen van informatie. Een kwart van de derdejaars havisten en de helft van vier en vijf havo heeft informatie gekregen zonder hier om te hebben gevraagd. Bij stap 4, het zelf inwinnen van informatie, blijkt dat 16% van de derdejaars havisten zelf informatie heeft ingewonnen, dat 44% van de vierdejaars en 64% van de vijfdejaars scholieren dit heeft gedaan. Stap 5 staat voor het maken van de gehele studiekeuze. Onder het hele studiekeuzeproces wordt verstaan dat de scholier een keuze heeft gemaakt voor een opleiding, school en stad. Deze stap is met 16% het minst vaak doorlopen door derdejaars havisten, gevolgd door 28% van de vierdejaars en tot slot heeft 32% van de 5 havo scholieren de volledige keuze gemaakt.

4.2.2 Gemaakte keuzes

In tabel 3 is zichtbaar welke keuze voor de sector, opleiding, school en stad is gemaakt.

Tabel 3: Welke keuze is gemaakt in aantallen (percentage)

	3 havo (n=106)	4 havo (n=168)	5 havo (n=161)	Totaal (n=435)
Keuze sector gemaakt	50 (32%)	91 (44%)	93 (48%)	234 (42%)
Keuze opleiding gemaakt	24 (23%)	61 (36%)	77 (48%)	162 (37%)
Keuze school gemaakt	18 (17%)	55 (33%)	84 (52%)	157 (36%)
Keuze stad gemaakt	20 (19%)	49 (29%)	79 (49%)	148 (34%)

Voor alle keuzemogelijkheden is een stijgende lijn te zien naarmate de scholier in een hogere klas zit. De havisten van drie en vier havo hebben gemiddeld vaker de keuze gemaakt voor een sector dan voor een opleiding, school of stad. In drie havo weet gemiddeld één vijfde van de scholieren naar welke opleiding, school en/of stad ze willen en één derde van de vier havo scholieren weet dit. De helft van de vijf havo scholieren heeft een keuze gemaakt voor een sector, opleiding, school en stad.

4.2.3 Prioriteiten bij studiekeuze

In tabel 4 is weergegeven in welke volgorde het studiekeuzeprocess van de scholier verloopt.

Tabel 4: Volgorde van kiezen in aantallen (percentage)

	3 havo (n=109)	4 havo (n=174)	5 havo (n=163)	Totaal (n=446)
Ik kijk eerst in welke stad ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding	3 (3%)	4 (2%)	2 (1%)	9 (2%)
Ik kijk eerst in welke regio ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding	1 (1%)	0 (0%)	3 (2%)	4 (1%)
Ik kijk eerst naar welke school ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding	5 (5%)	1 (1%)	7 (4%)	13 (3%)
Ik kijk eerst naar welke opleiding ik wil doen en vervolgens waar deze wordt aangeboden	82 (75%)	159 (91%)	142 (87%)	383 (86%)
Ik weet het nog niet	16 (15%)	8 (5%)	6 (4%)	30 (7%)
Anders	2 (2%)	2 (1%)	3 (2%)	7 (2%)

Het is duidelijk dat veruit de meeste havisten eerst kijken naar welke opleiding zij willen doen en vervolgens waar deze wordt aangeboden. 15% van de derdejaars havisten geeft aan nog

niet te weten in welke volgorde ze zullen kiezen. Het eerst kiezen van een stad, regio of school komt weinig voor.

4.3 Eisen aan opleiding

Tabel 5 geeft een overzicht van de eisen ten opzicht van de opleiding.

Tabel 5: *Eisen ten opzichte van de opleiding*

	3 havo (n=113)	4 havo (n=177)	5 havo (n=168)	Totaal (n=458)
Instrumentele eisen				
Leuke baan	4,8	4,8	4,8	4,8
Goede kans op een baan	4,6	4,5	4,3	4,4
Diploma moet in levensonderhoud voorzien	4,3	4,6	4,4	4,4
Baan met goed salaris	4,2	4,1	4,0	4,1
Studeren om mezelf te ontwikkelen	3,9	3,8	3,9	3,9
<i>Gemiddelde instrumentele eisen</i>	<i>4,4</i>	<i>4,4</i>	<i>4,3</i>	<i>4,3</i>
Expressieve eisen				
Opleiding interessant	4,3	4,3	4,4	4,3
Plezier in volgen opleiding	4,2	4,2	4,2	4,2
Opleiding uitdaging	3,7	3,8	3,8	3,8
Opleiding goed voor algemene ontwikkeling	3,5	3,4	3,4	3,4
<i>Gemiddelde expressieve eisen</i>	<i>4,0</i>	<i>3,9</i>	<i>4,0</i>	<i>3,9</i>

(1= helemaal niet mee eens ... 5= helemaal mee eens)

De eisen ten opzichte van een opleiding scoort gemiddeld hoog. De instrumentele eisen scoren zelfs significant nog iets hoger ($t=17,4$; d.f.= 457; tweezijdig $p < 0,001$). Dit betekent dat havisten de opleiding als doel zien, maar ook als middel om een beroep naar keuze uit te kunnen oefenen. Het verschil tussen de drie leerjaren is minimaal

4.4 Communicatie en sociale omgeving

4.4.1 Aantal keren gepraat over studiekeuze

Tabel 6 biedt een overzicht van hoe vaak de scholieren in het afgelopen jaar met de personen uit de omgeving hebben gepraat over de studiekeuze.

Tabel 6: *Hoe vaak gepraat met omgeving in aantallen (percentage)*

	3 havo (n=100)		4 havo (n=164)		5 havo (n=153)		Totaal (n=417)	
	Weinig	Veel	Weinig	Veel	Weinig	Veel	Weinig	Veel
Vader	41 (41%)	59 (59%)	38 (23%)	126 (77%)	31 (20%)	122 (80%)	110 (26%)	307 (74%)
Moeder	22 (22%)	78 (78%)	17 (10%)	147 (90%)	12 (8%)	141 (92%)	51 (12%)	366 (88%)
Vriend(in), vrienden en klasgenoten	25 (25%)	75 (75%)	40 (24%)	124 (76%)	18 (12%)	135 (88%)	83 (20%)	334 (80%)
Broer/ zus	77 (77%)	23 (23%)	107 (65%)	57 (35%)	89 (58%)	64 (42%)	273 (66%)	144 (35%)
Familie	67 (67%)	33 (33%)	101 (62%)	63 (38%)	68 (44%)	85 (56%)	236 (57%)	181 (43%)
Leraren, mentoren en decanen	40 (40%)	60 (60%)	62 (38%)	102 (62%)	53 (35%)	100 (65%)	155 (37%)	262 (63%)
Mensen die het werk doen dat scholier leuk lijkt	79 (79%)	21 (21%)	126 (77%)	38 (23%)	120 (78%)	33 (22%)	325 (78%)	92 (22%)
Hbo- of universitaire studenten	90 (90%)	10 (10%)	135 (82%)	29 (18%)	125 (82%)	28 (18%)	350 (84%)	67 (16%)

(weinig = 0, 1, 2 of 3 keer, veel = vaker dan 3 keer)

Gemiddeld wordt het meeste over de studiekeuze gepraat met de moeder, vader en vrienden.

Er wordt ook vaak met leraren, mentoren en decanen gepraat. Broers en zussen, familie, mensen die het werk doen dat de scholier leuk lijkt en hbo of universitaire studenten zijn het minste geliefd als gesprekspartner. Scholieren praten naarmate ze in een hogere klas zitten, vaker met de vader, moeder, vrienden, broer of zus, familie en hbo of universitaire studenten.

4.4.2 *Gespreksonderwerp*

In tabel 7 is weergegeven waar de scholieren met welke personen over praten.

Uit tabel 7 blijkt dat naarmate scholieren in een hogere klas komen, zij vaker met de omgeving praten over de sector/ opleiding, school/ stad, beroep/ toekomstplannen en begeleiding krijgen tijdens het studiekeuzeprocess. Het meeste wordt gepraat over de sector/ de opleiding en het beroep/ de toekomstplannen. Dit wordt vooral vaak met de ouders, de vriend(in), vrienden, klasgenoten en leraren, mentoren en decanen besproken. Met deze personen wordt ook het meest gepraat over een stad en school. De leraren, mentoren en decanen en de moeder spelen een belangrijke rol bij de begeleiding.

Tabel 7: *Onderwerp van gesprek met de omgeving in aantallen (percentage)*

		3 havo (n=155)	4 havo (n=206)	5 havo (n=195)	Totaal (n=556)
Vader	Sector/ opleiding	55 (36%)	111 (54%)	120 (62%)	286 (51%)
	Stad/ school	22 (14%)	70 (34%)	102 (52%)	194 (35%)
	Begeleiding	21 (14%)	37 (18%)	40 (21%)	98 (18%)
	Beroep/ toekomstplannen	63 (41%)	123 (60%)	117 (60%)	303 (55%)
Moeder	Sector/ opleiding	61 (39%)	125 (61%)	123 (63%)	309 (56%)
	Stad/ school	29 (19%)	93 (45%)	120 (62%)	242 (44%)
	Begeleiding	27 (17%)	51 (25%)	60 (31%)	138 (25%)
	Beroep/ toekomstplannen	74 (48%)	131 (64%)	120 (62%)	325 (59%)
Vrienden/ vriendin en klasgenoten	Sector/ opleiding	57 (37%)	107 (52%)	116 (60%)	280 (50%)
	Stad/ school	32 (21%)	83 (40%)	116 (60%)	231 (42%)
	Begeleiding	13 (8%)	22 (11%)	40 (21%)	75 (14%)
	Beroep/ toekomstplannen	58 (37%)	102 (50%)	99 (51%)	259 (47%)
Broer of zus	Sector/ opleiding	27 (17%)	61 (30%)	71 (36%)	159 (29%)
	Stad/ school	15 (10%)	52 (25%)	63 (32%)	130 (23%)
	Begeleiding	7 (5%)	15 (7%)	23 (12%)	45 (8%)
	Beroep/ toekomstplannen	31 (20%)	64 (31%)	49 (25%)	144 (26%)
Familie	Sector/ opleiding	40 (26%)	71 (35%)	87 (45%)	198 (36%)
	Stad/ school	16 (10%)	28 (14%)	61 (31%)	105 (19%)
	Begeleiding	7 (5%)	8 (4%)	23 (12%)	38 (7%)
	Beroep/ toekomstplannen	46 (30%)	68 (33%)	81 (42%)	195 (35%)
Leraren, mentoren, decanen	Sector/ opleiding	61 (39%)	118 (57%)	111 (57%)	290 (52%)
	Stad/ school	12 (8%)	51 (25%)	66 (34%)	129 (23%)
	Begeleiding	38 (25%)	74 (36%)	90 (46%)	202 (36%)
	Beroep/ toekomstplannen	46 (30%)	90 (44%)	94 (48%)	230 (41%)
Mensen uit werkveld dat scholier leuk lijkt	Sector/ opleiding	16 (10%)	45 (22%)	40 (21%)	101 (18%)
	Stad/ school	5 (3%)	27 (13%)	23 (12%)	55 (10%)
	Begeleiding	4 (3%)	9 (4%)	17 (9%)	30 (5%)
	Beroep/ toekomstplannen	18 (12%)	49 (24%)	40 (21%)	107 (19%)
Hbo- of universitaire student	Sector/ opleiding	11 (7%)	43 (21%)	57 (29%)	111 (20%)
	Stad/ school	8 (5%)	28 (14%)	43 (22%)	79 (14%)
	Begeleiding	2 (1%)	11 (5%)	25 (13%)	38 (7%)
	Beroep/ toekomstplannen	8 (5%)	32 (16%)	29 (15%)	69 (12%)

4.4.3 Gepercipieerde mate van invloed

In tabel 8 is te zien hoeveel invloed de scholier aangeeft dat de sociale omgeving heeft op het studiekeuzeproces.

Tabel 8: *Gepercipieerde invloed sociale omgeving*

	3 havo (n=155)	4 havo (n=206)	5 havo (n=195)	Gemiddelde (n=556)
Vader	3,3	3,3	3,2	3,2
Moeder	3,4	3,4	3,3	3,4
Broer of zus	2,0	2,4	2,4	2,3
Familie	2,1	2,1	2,4	2,2
Vriend(in), vrienden en klasgenoten	2,5	2,5	2,7	2,6
Leraren, mentoren en decanen	2,7	2,9	2,8	2,8
Mensen die het werk doen dat de scholier leuk lijkt	2,0	2,4	2,4	2,3
Hbo- of universitaire student	1,4	1,9	2,2	1,9
<i>Gemiddelde</i>	<i>2,4</i>	<i>2,6</i>	<i>2,7</i>	<i>2,6</i>

(1= zeer weinig invloed...5= zeer veel invloed)

De mate van invloed ligt laag. Er is weinig verschil waarneembaar tussen de verschillende leerjaren. Personen die de meeste invloed hebben op de studiekeuze zijn de moeder en de vader. De overige personen hebben hier weinig invloed op.

4.5 Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden

In tabel 9 is weergegeven hoeveel waarde scholieren hechten aan de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden. Hoe hoger de score, des te lager de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden is.

Tabel 9: *Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden*

	3 havo (n=98)	4 havo (n=153)	5 havo (n=145)	Gemiddelde (n=396)
Als ik de slaagkansen laag inschat, schrijf ik me niet in	3,5	3,8	3,6	3,6
Als ik verwacht niet te voldoen aan toelatingseisen dan zou ik me niet inschrijven	3,1	3,1	3,0	3,1
Bij een loting zou ik me niet inschrijven	3,8	3,6	3,5	3,6
Als de opleiding zwaar is zou ik me niet inschrijven	3,1	3,1	3,0	3,1
<i>Gemiddelde</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>

(1= helemaal niet mee eens ... 5= helemaal mee eens)

Als de ingeschatte slaagkans laag is of als er een loting is, schrijft de scholier zich minder snel in. Het niet voldoen aan de toelatingseisen en een zware opleiding lijkt weinig invloed te

hebben op het al dan niet inschrijven voor een opleiding. Er is geen verschil gevonden tussen de verschillende leerjaren.

4.6 Motivatie om naar het hbo te gaan

4.6.1 Motivatie tot volgen hbo-opleiding

In tabel 10 is te zien in hoeverre de respondenten de motivatie hebben om naar het hbo te gaan.

Tabel 10: *Motivatie tot volgen van een hbo-opleiding in aantallen (percentage)*

	3 havo (n=155)	4 havo (n=206)	5 havo (n=195)	Totaal (n=556)
Nee, ik heb nooit overwogen om een hbo-opleiding te gaan doen	13 (8%)	8 (4%)	5 (3%)	26 (5%)
Ja, maar ik wil (voorlopig) geen hbo-opleiding doen	2 (1%)	7 (3%)	5 (3%)	14 (3%)
Ja, maar ik weet nog niet of ik een hbo-opleiding wil doen	56 (36%)	43 (21%)	26 (13%)	125 (22%)
Ja, ik wil naar het hbo	84 (54%)	148 (72%)	159 (82%)	391 (70%)

Veruit de meeste respondenten wil na het behalen van het havo diploma naar het hbo. De toename is het grootste tussen drie en vier havo. In deze periode geven de scholieren minder vaak aan dat zij wel hebben overwogen om een hbo-opleiding te gaan doen, maar nog niet zeker weten of ze dit gaan doen.

4.6.2 Volledige hbo-opleiding of Associate degree

De scholieren is tevens gevraagd wat voor een soort hbo-opleiding ze overwogen te gaan volgen. Hierbij is eerst gevraagd of ze bekend zijn met het bestaan en de betekenis van de Associate degree en vervolgens of ze deze willen volgen. De Associate degree is onbekend onder de havisten. Slechts 2% van de derdejaars, 8% van de vierdejaars en 16% van de vijfdejaars kent deze variant. In tabel 11 is weergegeven of de respondenten een Associate degree of een volledige hbo-opleiding willen volgen.

Tabel 11: *Motivatie tot volgen volledige hbo opleiding of Associate degree in aantallen (percentage)*

	3 havo (n=129)	4 havo (n=185)	5 havo (n=174)	Totaal (n=488)
Volledige hbo opleiding	66 (51%)	127 (69%)	149 (86%)	342 (70%)
Associate degree	10 (8%)	6 (3%)	3 (2%)	19 (4%)
Weet ik nog niet	53 (41%)	52 (28%)	22 (13%)	127 (26%)

Er is vanuit de meeste interesse in een volledige hbo-opleiding. Naarmate de scholier in een hogere klas zit, weet de scholier vaker dat hij of zij een volledige hbo-opleiding wil gaan volgen. In drie havo weet de helft dit en dit percentage stijgt in twee jaar naar 86%. Er is met gemiddeld 4% zeer weinig interesse in de Associate degree.

4.6.3 Voltijd of deeltijd opleiding

Veel opleidingen worden in een voltijd- en deeltijdvariant aangeboden. In tabel 12 is te zien hoeveel respondenten een opleiding in voltijd of deeltijd willen volgen.

Tabel 12: *Motivatie tot volgen voltijd of deeltijd hbo-opleiding in aantallen (percentage)*

	3 havo (n=129)	4 havo (n=185)	5 havo (n=174)	Totaal (n=488)
Voltijd	48 (37%)	108 (58%)	136 (78%)	292 (60%)
Deeltijd	19 (15%)	23 (12%)	13 (8%)	55 (11%)
Weet ik nog niet	62 (48%)	54 (29%)	25 (14%)	141 (29%)

Het willen volgen van een voltijd opleiding neemt door de jaren heen sterk toe. Deze stijging is voornamelijk te verklaren, doordat meer scholieren de keuze hebben gemaakt. De interesse in een deeltijd opleiding neemt met de helft af, namelijk van 15% in drie havo naar 8% in vijf havo.

4.6.4 Na het hbo naar de universiteit

Na het afronden van het vwo of een hbo-opleiding kan ervoor worden gekozen om naar de universiteit te gaan. In tabel 13 wordt weergegeven of er de motivatie is om naar de universiteit te gaan.

Tabel 13: *Motivatie om naar de universiteit te gaan in aantallen (percentage)*

	3 havo (n=129)	4 havo (n=185)	5 havo (n=174)	Totaal (n=488)
Ja	21 (16%)	16 (9%)	21 (12%)	58 (12%)
Nee	38 (30%)	104 (56%)	99 (57%)	241 (49%)
Weet ik nog niet	70 (54%)	65 (35%)	54 (31%)	189 (39%)

De motivatie om naar de universiteit te gaan fluctueert door de jaren heen. Derdejaars havisten geven met 16% het vaakste aan dat ze naar de universiteit willen, 30% wil zeker niet naar de universiteit en 54% van de derdejaars twijfelt nog. In vier en vijf havo zegt ruim de helft niet naar de universiteit te willen, 10% procent wil dit wel en één derde weet het nog niet.

4.7 Informatiebehoefte

4.7.1 Informatiebehoefte beroep

In tabel 14 is te zien hoeveel behoefte de respondenten hebben aan informatie over een beroep.

Tabel 14: *Informatiebehoefte beroep*

	3 havo (n=89)	4 havo (n=144)	5 havo (n=138)	Gemiddelde (n=371)
Toekomstverwachting (kans op baan, aanvangsalaris etc.)	4,0	4,2	4,0	4,1
Voorbeelden van beroepen die je kunt uitoefenen	4,0	4,1	4,0	4,0
Uitleg wat beroepen inhouden	3,8	4,0	4,0	3,9
In wat voor een bedrijf je terecht kunt komen	3,9	4,0	3,8	3,9
Mogelijkheden doorstuderen	3,7	3,6	3,6	3,6
<i>Gemiddelde</i>	3,9	4,0	3,9	3,9

(1= zeer weinig behoefte ... 5= zeer veel behoefte)

De scholieren geven aan veel behoefte te hebben aan informatie over het beroep. Het gemiddelde is 3,9 (SD= 0,81). Er is geen verschil tussen de verschillende leerjaren. Er is veel behoefte aan informatie over: toekomstverwachtingen, voorbeeldberoepen, uitleg over de beroepen en in wat voor een bedrijf je terecht kunt komen. Er is enige behoefte aan informatie over de mogelijkheid om door te studeren.

4.7.2 Informatiebehoefte opleiding

In tabel 15 is te zien aan welke informatie over een opleiding de respondent behoefte heeft.

Tabel 15: *Informatiebehoefte opleiding*

	3 havo (n=90)	4 havo (n=144)	5 havo (n=138)	Gemiddelde (n=371)
Vakinhoudelijke informatie (welke vakken ga je volgen)	4,0	4,0	4,1	4,0
Inhoud van de opleiding (welke onderwerpen komen aan bod)	3,9	4,0	4,1	4,0
Toelatingseisen	3,8	4,0	3,9	3,9
Kwaliteit van de opleiding	3,9	3,9	3,9	3,9
Kans van succesvol afronden/ moeilijkheid opleiding	3,9	3,9	3,9	3,9
Indeling van de opleiding (wanneer lessen, stage, afstuderen)	3,6	3,7	3,8	3,7
Informatie over studiefinanciering	3,6	3,6	3,7	3,7
Begeleiding tijdens de opleiding	3,5	3,6	3,8	3,6
Verdeling studiepunten (ECTS)	3,6	3,5	3,7	3,6
Aanwezigheid loting, kans van inloting/ toelatingstest	3,4	3,7	3,6	3,6
Specialisatierichtingen/ afstudeerrichtingen	3,4	3,7	3,7	3,6
Praktijkgerichtheid (opdrachten voor bedrijf, gastcollege etc.)	3,5	3,6	3,7	3,6
Titel na behalen van opleiding	3,4	3,7	3,5	3,6
Taal van de opleiding	3,6	3,6	3,5	3,6
Lengte opleiding	3,6	3,7	3,4	3,6
Informatie over stages, buitenlandse stages en minoren	3,4	3,5	3,6	3,5
Kosten opleiding	3,4	3,4	3,5	3,5
Informatie over alle opleidingen die binnen één sector vallen	3,5	3,5	3,4	3,5
Hoeveelheid groepswork	3,4	3,3	3,6	3,4
Aanschaf boeken en andere benodigdheden	3,3	3,3	3,6	3,4
Hoeveelheid hoorcolleges en practica	3,4	3,3	3,6	3,4
Instroommomenten	3,2	3,3	3,2	3,2
<i>Gemiddelde</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>

(1= zeer weinig behoefte ... 5= zeer veel behoefte)

De gemiddelde behoefte aan informatie over een opleiding is 3,6 (SD= 0,65). Er is geen verschil gevonden tussen de verschillende leerjaren. Er is veel behoefte aan informatie over de vakken, inhoud van de opleiding, toelatingseisen, kwaliteit van de opleiding en moeilijkheidsgraad van de opleiding. Er is een matige behoefte aan informatie over de indeling van de opleiding, studiefinanciering, begeleiding tijdens de opleiding, verdeling van de studiepunten, toelatingseisen en procedures, specialisatie- en afstudeerrichting, praktijkgerichtheid, titel na het afronden van de opleiding en taal en lengte van de opleiding.

4.7.3 Informatiebehoefte school

In tabel 16 is te zien hoe groot de informatiebehoefte over een school is.

Tabel 16: *Informatiebehoefte school*

	3 havo (n=84)	4 havo (n=141)	5 havo (n=137)	Gemiddelde (n=362)
Kwaliteit van de school	4,1	4,1	4,2	4,1
Locatie/ plaats en bereikbaarheid school	4,0	4,0	4,0	4,0
Contact studenten en docenten	3,8	3,8	3,9	3,8
Imago	3,6	3,6	3,7	3,7
Ontspanningsmogelijkheden, zoals kantine, café en rookruimte	3,7	3,5	3,6	3,6
Werkplekken, project- en computerruimte, studentenwerkplaats	3,6	3,5	3,5	3,5
Beschikbaarheid computers	3,6	3,4	3,5	3,5
Sportmogelijkheden of korting op deelname sport	3,6	3,4	3,4	3,4
Samenwerkingsverbanden met bedrijven en andere scholen	3,4	3,3	3,5	3,4
Activiteiten vanuit school of opleiding zoals introductiekamp	3,4	3,1	3,1	3,2
Studentenverenigingen	3,2	3,1	3,0	3,1
Grootte school en aantal studenten	3,0	3,1	3,1	3,1
<i>Gemiddelde</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>

(1= zeer weinig behoefte ... 5= zeer veel behoefte)

De behoefte aan informatie over een school is gemiddeld 3,5 (SD= 0,62). Er is geen verschil tussen de verschillende leerjaren. Er is veel behoefte aan informatie over de kwaliteit van de school, de plaats en bereikbaarheid van de school en contact met studenten en docenten. Enige behoefte is er aan informatie over het imago en ontspanningsmogelijkheden.

4.7.4 Informatiebehoefte stad

In tabel 17 is weergegeven hoeveel behoefte de respondenten hebben aan informatie over een stad.

Tabel 17: *Informatiebehoefte stad*

	3 havo (n=84)	4 havo (n=141)	5 havo (n=137)	Gemiddelde (n=362)
Bereikbaarheid stad	3,7	3,5	3,7	3,6
Werkgelegenheid in stad	3,8	3,5	3,4	3,5
Uitgaansmogelijkheden	3,6	3,3	3,0	3,3
Studentenstad	3,3	3,3	3,2	3,2
Sportmogelijkheden	3,5	3,3	3,0	3,2
Kamerprijzen	3,3	3,0	2,9	3,0
Mogelijkheid om snel een kamer te vinden	3,3	3,0	2,9	3,0
Cultuur/ evenementen	2,9	2,9	2,9	2,9
<i>Gemiddelde</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>3,1</i>	<i>3,2</i>

(1= zeer weinig behoefte ... 5= zeer veel behoefte)

De respondenten hebben weinig behoefte aan informatie over een stad. Het gemiddelde is een 3,2 (SD= 0,85). Er is geen verschil gevonden tussen drie, vier en vijf havo. Waar enige behoefte aan is, is aan informatie over de bereikbaarheid.

4.8 Voorkeur gebruik communicatiemiddelen

In tabel 18 is weergegeven welke voorkeur voor communicatiemiddelen de scholieren hebben.

Derdejaars havisten geven de voorkeur voor andere communicatiemiddelen dan de scholieren die in vier en vijf havo zitten. De derdejaars havisten hebben veel behoefte aan de volgende communicatiemiddelen: beroepskeuzetest, informatie via decaan/ mentor of leraar van de eigen school. Zij hebben enige behoefte aan informatie via de open dag van een hogeschool, meeloopdag/ kennisdag/ proef studeren/ workshop of doedag, voorlichting op de eigen school door een hogeschool en voorlichting op de eigen school door een medewerker van de eigen school.

De vierdejaars scholieren hebben veel behoefte aan: open dag van hogeschool, meeloopdag/ kennisdag/ proef studeren/ workshop/ doedag en enige behoefte aan voorlichting op de eigen school door een hogeschool en beroepskeuzetest.

Vijfdejaars scholieren hebben veel behoefte aan: open dag van een hogeschool, meeloopdag/ kennisdag/ proef studeren/ workshop/ doedag en enige behoefte aan voorlichting op eigen school door een hogeschool, beroepskeuzetest, informatie via decaan/ mentor/ leraar van eigen school, internetpagina hogeschool en papieren en digitale brochure van hogeschool.

Tabel 18: *Voorkeur voor verschillende communicatiemiddelen*

	3 havo (n=83)	4 havo (n=138)	5 havo (n=134)	Gemiddelde (n=355)
Open dag van hogeschool	3,7	3,9	4,0	3,9
Meeloopdag/ kennisdag/ proef studeren/ workshop/ doedag	3,7	3,8	3,9	3,8
Voorlichting op je eigen school door een hogeschool	3,6	3,6	3,6	3,6
Informatie via decaan/ mentor/ leraar van mijn eigen school	3,8	3,5	3,6	3,6
Beroepskeuzetest	3,9	3,6	3,4	3,6
Internetpagina van hogeschool	3,5	3,5	3,7	3,5
Papieren brochure van hogeschool	3,4	3,5	3,6	3,5
Digitale brochure van hogeschool	3,4	3,5	3,6	3,5
Het onderwijsdeel "loopbaanoriëntatie en begeleiding"	3,5	3,3	3,3	3,3
Voorlichting op je eigen school door je eigen school	3,6	3,2	3,2	3,3
Via mensen in mijn eigen omgeving (familie, vrienden etc.)	3,5	3,3	3,2	3,3
(Opleiding) beurzen (bijvoorbeeld studiebeurs Zwolle)	3,3	3,3	2,9	3,2
Via email informatie opvragen bij hogeschool	3,2	3,0	3,1	3,1
Internetsites/ boek/ folders/ forum etc. die niet afkomstig is van een hogeschool	3,2	3,1	3,0	3,1
Mondeling (telefonische) informatie opvragen bij hogeschool	3,0	2,8	2,9	2,9
<i>Gemiddelde</i>	3,5	3,4	3,4	3,4

(1= zeer weinig behoefte ... 5= zeer veel behoefte)

4.9 Correlaties

4.9.1 Correlatie met achtergrondvariabelen

De correlatie van de achtergrondvariabelen en de stappen in het studiekeuzeproces met de constructen van de Theorie van het Geplande Gedrag en informatiebehoefte op het gebied van beroep, opleiding, school en stad is weergegeven in tabel 19.

In tabel 19 zijn de correlaties weergegeven. Een correlatie geeft de samenhang aan tussen twee variabelen. Deze correlatie kan positief en negatief zijn. Een positieve correlatie houdt in dat naar mate één variabele hoger scoort de andere variabele ook hoger scoort. Als de correlatie negatief is scoort de ene variabele lager, naar mate de andere variabele hoger scoort. De correlatie is positief tenzij wordt aangegeven dat deze negatief is.

Tabel 19: *Correlatie met achtergrondvariabelen en stappen studiekeuze (N=362)*

	Geslacht 1	Broer of zus op hbo/ universiteit 2	Klas	Gemiddelde Cijfer	Stappen studiekeuze
Instrumentele eisen	0,09*	0,17***	0,08*	0,04	-0,01
Expressieve eisen	0,10*	-0,03	0,02	0,11**	0,13**
Ingeschatte sociale invloed	0,10*	0,09*	0,12**	0,01	0,17***
Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden	0,09*	0,12**	-0,04	0,05	0,13**
Informatiebehoefte opleiding	0,06	-0,02	0,05	0,10*	0,10*
Informatiebehoefte beroep	0,04	-0,05	-0,01	0,06	-0,01
Informatiebehoefte school	-0,01	-0,02	0,14**	0,02	-0,11*
Informatiebehoefte stad	-0,07	0,03	-0,02	-0,01	0,06

noot 1: 1= man, 2=vrouw; noot 2: 1=ja, 2=nee; *p<0,05, ** p<0,01, ***p <0,001

Vier achtergrondvariabelen en het aantal doorlopen stappen van de studiekeuze heeft een lage correlatie met één of meer van de volgende aspecten: de instrumentele en expressieve eisen ten opzichte van een opleiding, ingeschatte sociale invloed, de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden en de informatiebehoefte over beroep, opleiding, school en stad.

De instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding heeft een positieve lage correlatie met het geslacht, of de scholier een broer of zus op het hbo of de universiteit heeft of had en in welke klas de scholier zit. De expressieve eisen ten opzichte van een opleiding heeft een positieve lage correlatie met het geslacht, het gemiddelde cijfer en hoeveel stappen de scholier heeft doorlopen. De ingeschatte sociale invloed heeft een positieve lage correlatie met het geslacht, of de havist een broer of zus op het hbo of de universiteit heeft of had, de klas en hoeveel stappen de scholier heeft doorlopen. De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden heeft een positieve lage correlatie met geslacht, of de havist een broer of zus op het hbo of de universiteit heeft of had en het aantal doorlopen stappen. De informatiebehoefte over een opleiding heeft een positieve lage correlatie met het gemiddelde cijfer en de

doorlopen stappen. Tot slot is er een significante lage correlatie tussen de informatiebehoefte over een school met de klas en een lage negatieve correlatie met de doorlopen stappen.

4.9.2 Correlatie constructen theorie gepland gedrag met informatiebehoefte

In tabel 20 is een overzicht te vinden van de correlaties van de constructen van de Theorie van het Geplande Gedrag met de informatiebehoefte over beroep, opleiding, school en stad.

Tabel 20: *Overzicht correlatie van determinanten met informatiebehoefte (N=362)*

	Informatie- behoefte beroep	Informatie- behoefte opleiding	Informatie- behoefte school	Informatie- behoefte stad
Instrumentele eisen	0,26***	0,22***	0,15**	0,11*
Expressieve eisen	0,24***	0,26***	0,26***	0,17**
Ingeschatte sociale invloed	0,18***	0,24***	0,27***	0,16**
Ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden	0,04	0,04	0,01	0,11*

* p<0,05, ** p<0,01, ***p <0,001

De informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad heeft een matige tot hoge correlatie met de instrumentele eisen, expressieve eisen en de ingeschatte sociale invloed. De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden heeft alleen een lage correlatie met de behoefte aan informatie over een stad.

De informatiebehoefte over een opleiding heeft een hoge significante correlatie met de instrumentele eisen (0,22), expressieve eisen (0,26) en de ingeschatte sociale invloed (0,24). Er is een significante correlatie gevonden tussen de informatiebehoefte over een beroep en de instrumentele eisen, expressieve eisen en de ingeschatte sociale invloed. Deze is respectievelijk 0,26; 0,24 en 0,18. De informatiebehoefte over een school heeft een hoge correlatie met de expressieve eisen (0,26) en de ingeschatte sociale invloed (0,27). Er is een lage correlatie gevonden met de informatiebehoefte over een school en de instrumentele eisen

(0,15). Er is ook een lage correlatie tussen de informatiebehoefte over een stad en de instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding (0,11), expressieve eisen ten opzichte van een opleiding (0,17) en de ingeschatte sociale invloed (0,16).

4.10 Regressieanalyse

In tabel 21 is de regressieanalyse weergegeven voor de informatiebehoefte van beroep, opleiding, school en stad met de determinanten van de Theorie van het Geplande Gedrag. Met behulp van een regressieanalyse wordt onder andere berekend hoeveel procent van de informatiebehoefte te verklaren is met behulp van de determinanten.

Tabel 21: Regressieanalyse determinanten Theorie van het Geplande Gedrag met informatiebehoefte (N= 362)

Variabelen	Informatie- behoefte beroep	Informatie- behoefte opleiding	Informatie- behoefte school	Informatie- behoefte stad
Instrumentele eisen	0,22***	0,16***	0,08	0,09
Expressieve eisen	0,16***	0,19***	0,21***	0,11*
Ingeschatte sociale invloed	0,13***	0,19***	0,23***	0,11*
Ingeschatte mogelijkheid afonden opleiding	0,01	-0,01	-0,05	0,08

* p<0,05, ** p<0,01, ***p <0,001

Uit de regressieanalyse blijkt dat de informatiebehoefte over een beroep voor 12% te verklaren is met behulp van de expressieve en instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding en de ingeschatte sociale invloed. Dezelfde factoren verklaren 13% van de informatiebehoefte over een opleiding. De informatiebehoefte over een school is voor 13% te verklaren met behulp van de expressieve eisen ten opzichte van een opleiding en de ingeschatte sociale invloed. Deze determinanten verklaren 5% van de informatiebehoefte over een stad. De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden heeft geen invloed op de informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad.

Hoofdstuk 5: Conclusies, discussie en aanbevelingen

5.1 Conclusie en discussie

5.1.1 Welke factoren invloed hebben op informatiebehoefte

De eerste onderzoeksvraag die wordt beantwoord is: Welke factoren hebben invloed op de informatiebehoefte van de havist over beroep, opleiding, school en stad?

Gebleken is dat een hoge motivatie tot het volgen van een hbo-opleiding leidt tot een hogere informatiebehoefte. De motivatie is getracht te meten met behulp van de instrumentele en expressieve eisen ten opzichte van een opleiding, ingeschatte sociale invloed en de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden.

De informatiebehoefte op het gebied van beroep, opleiding, school en stad is voor 12 á 13% te verklaren met behulp van de instrumentele en expressieve eisen ten opzichte van een opleiding en de ingeschatte sociale invloed. Dezelfde variabelen verklaren slechts 5% van de variantie van de informatiebehoefte over een stad. De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden, speelt geen significante rol bij het verklaren van de verschillende informatiebehoeftes. De achtergrondvariabelen hebben weinig invloed op de informatiebehoefte over een beroep, opleiding, school en stad.

Zowel de instrumentele als de expressieve eisen ten opzichte van een opleiding scoren hoog. De instrumentele eisen ten opzichte van een opleiding ligt bij havisten zelfs significant nog iets hoger dan de expressieve eisen ten opzichte van een opleiding. Dit betekent dat scholieren in sterke mate een studie zien als een doel, maar zelfs nog iets meer als een middel om daarna een beroep naar keuze uit te kunnen oefenen. De eisen die worden gesteld aan een opleiding blijft voor havisten door de jaren heen gelijk. De mate van invloed van de sociale omgeving schatten de scholieren vrij laag in. Deze is het hoogste voor de moeder, vader, leraren, mentoren, decanen, vriend(in), vrienden en klasgenoten. De invloed van de verschillende personen heeft een stijgende lijn tussen het derde en vierde leerjaar en in

mindere mate tussen het vierde en vijfde leerjaar. De ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden heeft weinig invloed op de informatiebehoefte. Wel is gebleken dat als de ingeschatte slaagkans laag is of als er een loting is, de scholier zich minder snel in schrijft voor een opleiding.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn in overeenstemming met eerder uitgevoerde onderzoeken naar de aspecten van de Theorie van het Geplande Gedrag, toegepast op het studiekeuzeprocess (Arnold et al., 2006; Berings et al., 1998, Elzinga, 2003; Felsö et al., 2000; Kemper et al., 2007; Van Leeuwen & Hop, 2000; Verkroost, 2007). Er is één duidelijk verschil tussen de resultaten van dit onderzoek en eerder uitgevoerde onderzoeken. In dit onderzoek is gebleken dat hbo-studenten en mensen uit het werkveld van interesse, weinig invloed hebben op het studiekeuzeprocess. Uit de onderzoeken van Berings et al. (1998), Knocks (2004) en Weerdenburg (1986) is deze invloed duidelijk hoger gebleken.

5.1.2 Informatiebehoefte havist

De tweede onderzoeksvraag is: Welke informatiebehoefte hebben havisten op het gebied van opleiding, beroep, school en stad?

Havisten hebben veel behoefte aan uitgebreide informatie over het beroep, toekomstverwachtingen en praktische informatie over de opleiding. Er is minder behoefte aan informatie over de school en zeer weinig behoefte aan informatie over de stad. Gebleken is dat de informatiebehoefte voor beroep, opleiding, school en stad voor drie, vier en vijf havo gelijk is.

Aan de volgende onderwerpen is veel behoefte: toekomstverwachtingen, kwaliteit van de school, voorbeeldberoepen, plaats en bereikbaarheid van de school, vakinhoudelijke informatie, inhoud van de opleiding, uitleg wat beroepen inhouden, in wat voor een soort bedrijven iemand met een bepaald beroep kan werken, toelatingseisen, kwaliteit van de opleiding, kans van succesvol afronden, moeilijkheid van de opleiding en contact tussen

studenten en docenten. Er is enige behoefte aan informatie over de indeling van de opleiding, informatie over studiefinanciering, imago school, ontspanningsmogelijkheden op school, zoals een kantine en café, mogelijkheden om door te studeren, begeleiding tijdens opleiding, verdeling ECTS, aanwezigheid loting, specialisatierichtingen en afstudeerrichtingen, praktijkgerichtheid, titel na behalen opleiding, taal van opleiding, lengte van de opleiding en bereikbaarheid van de stad.

In het verleden is niet eerder zo uitgebreid onderzocht welke informatiebehoefte met betrekking tot beroep, opleiding, school en stad er is onder de havisten. Dat er voornamelijk behoefte is aan informatie over beroep en opleiding en in mindere mate over school en stad komt overeen met de onderzoeken van Babeliowsky (1989), Felsö et al. (2000), Van Leeuwen & Hop (2000) en Weerdenburg (1986).

5.1.3 Voorkeur gebruik communicatiemiddelen havisten

De derde en laatste onderzoeksvraag luidt: Aan welke communicatiemiddelen geven havisten de voorkeur?

Havisten geven voornamelijk de voorkeur aan actieve vormen van communicatie via de eigen school of hogeschool. De communicatiemiddelen die hoog scoren, zijn open dagen, meeloop- en doedagen, informatie via de decaan en leraar van de eigen school, beroepskeuzetesten, voorlichting op de eigen school door een hogeschool, internetpagina van de hogeschool, papieren en digitale brochures en voorlichting op de eigen school door een medewerker van de eigen school.

Er zijn een aantal verschillen waarneembaar tussen de verschillende leerjaren. Naarmate scholieren in een hogere klas komen, willen zij minder vaak informatie ontvangen via de eigen school en maken zij minder gebruik van beroepskeuzetesten. Zij maken echter meer gebruik van de internetpagina van een hogeschool en brochures.

In het onderzoek van Verkroost (2007) is tevens te zien dat naarmate de scholieren in een hogere klas komen, zij zelf meer informatie gaan inwinnen. Er is echter niet eerder zo gedetailleerd gevraagd naar de voorkeur van informatiemiddelen.

5.2 Aanbevelingen

Hieronder zijn de aanbevelingen voor Saxion weergegeven die op basis van de resultaten van het onderzoek tot stand zijn gekomen.

Informatie geven over beroep en opleiding

Het is belangrijk dat de informatie die wordt verstrekt correct en duidelijk is. Alleen op deze manier kunnen de scholieren een goed beeld van de opleiding vormen en nagaan of de opleiding voldoet aan de eisen die zij stellen.

Ten aanzien van de informatievoorziening wordt aangeraden om voornamelijk informatie te geven over het beroep en de opleiding. Er is minder behoefte aan informatie over de school en de stad. Aan welke onderwerpen precies behoefte is, is te zien in hoofdstuk 5.2. Deze onderwerpen zijn gelijk voor drie, vier en vijf havo.

Dezelfde informatie per opleiding geven

Er is veel verschil in welke informatie de verschillende opleidingen van Saxion geven. Op dit moment bepalen de branches zelf welke informatie ze in de brochure en op de website van Saxion zetten. Dit maakt het voor scholieren lastig om de verschillende opleidingen te vergelijken en snel te vinden wat ze zoeken. Aangeraden wordt dat elke opleiding dezelfde informatie via hetzelfde communicatiemiddel communiceert.

Algemene informatie over branche geven en gedetailleerde informatie over opleidingen

Scholieren maken veelal eerst de keuze voor een branche en vervolgens voor een opleiding. Dat de studiekeuze van breed naar specifiek gaat, is niet terug te vinden in de huidige

informatievoorzieningen van Saxion. Saxion is op dit moment wel actief bezig met het aanpassen van deze informatie. Op basis van de resultaten van dit onderzoek, wordt zeker aangeraden om deze aanpassing door te voeren. Op de huidige manier is er namelijk voornamelijk informatie voor de scholieren die al een hoge motivatie hebben om een hbo-opleiding te volgen en weten in welke richting zij hun opleiding moeten zoeken. De scholieren die nog niet toe zijn aan gedetailleerde informatie, zullen zich vaak eerst oriënteren op welke branche hen aanspreekt. Aangeraden wordt om algemene informatie te geven over de branche, welke beroepen hier bij horen, wat deze beroepen inhouden, de toekomstverwachtingen, algemene informatie over de opleiding, toelatingseisen, kwaliteit van de school, bereikbaarheid school en stad. Het is belangrijk is om een overload aan informatie te voorkomen, maar gedetailleerde informatie over deze punten wel beschikbaar te stellen voor de scholieren die hier al wel behoefte aan hebben. Dit kan in de vorm van een opleidingsfolder.

De website wordt overzichtelijker voor de oriënterende student als duidelijk wordt aangeven welke opleiding onder welke branche valt. Zo kan de scholier tevens zien welke opleidingen aan elkaar gerelateerd zijn.

Deze aanbeveling kan ook worden toegepast naar de open dag. De scholier kan de zoektocht breed beginnen als per branche een kraam wordt geplaatst waar de scholier algemene informatie kan verkrijgen over deze branche. Het is ook mogelijk om één kraam te plaatsen waar informatie te vinden is over de verschillende branches.

Opleidingsfolders

Aangeraden wordt om de bestaande opleidingsfolders te behouden voor de scholier die al wat verder is met zijn keuze. De informatie moet echter wel worden aangepast op de informatiebehoefte van de havisten en gelijk zijn voor alle opleidingen. Aangeraden wordt om

deze folder als een papieren versie en digitale versie beschikbaar te stellen. Verwacht wordt dat de digitale folders steeds meer al worden gebruikt en gewaardeerd. Aangeraden wordt om de digitale versie duidelijk op de website te plaatsen en zo op te stellen dat deze goed uit te printen is en overzichtelijk is.

Branchefolder

Voor de oriënterende scholier wordt aangeraden om een branchefolder uit te brengen. Saxion is op het moment bezig met het ontwikkelen van een soortgelijke folder. Het doel van de branchefolder is om een beeld te krijgen van de branche, beroepen en de verschillende opleidingen. Na het lezen van deze folder moet de havist weten welke opleidingen onder de branche vallen, wat de opleidingen grofweg inhouden en wat het verschil is tussen deze opleidingen. Dit betekent dat de informatie niet te gedetailleerd moet zijn. Zodra de scholier er klaar voor is, kan gedetailleerde informatie via de opleidingsfolder worden aangevraagd. Door de informatie die in de branchefolder staat zowel in de vorm van een hard-copy als digitaal beschikbaar te stellen, kunnen de scholieren zich via verschillende communicatiekanalen breed oriënteren voordat zij gedetailleerde informatie over een opleiding inwinnen. Er is bewust voor gekozen om de opleidingsfolder en branchefolder gescheiden uit te geven om te voorkomen dat de scholieren te gedetailleerde informatie krijgen, terwijl zij zich nog aan het oriënteren is op een branche.

Een andere handige bijkomstigheid is dat deze folder door zijn opzet overzichtelijk en compact is. Doordat er verschillende opleidingen zijn gebundeld, is het voor de decaan makkelijk te verspreiden omdat één branchefolder kan worden gegeven aan de scholier of docent. Het is daardoor voor decanen niet meer nodig om een folder op voorraad te hebben van alle opleidingen die Saxion aanbiedt.

Branchepresentatie

Opvallend is dat derdejaars havisten aangeven veel behoefte te hebben aan een open dag, meeloop- en doedag. Dit wijst erop dat zij graag contact willen met iemand van de hogeschool. Wellicht verwachten scholieren via deze communicatiemiddelen andere informatie te krijgen dan op dit moment via deze wegen wordt aangeboden. Aangeraden wordt om hier op in te spelen door een branchepresentatie aan te bieden. De bedoeling van deze presentatie is vergelijkbaar met de branchefolder. Het verschil is echter dat hier de informatie persoonlijk wordt overgebracht. Deze presentatie kan goed op middelbare scholen, maar ook op de hogeschool zelf worden gegeven. Aangezien scholieren behoefte hebben aan interactie is het verstandig dat de scholier na afloop de mogelijkheid krijgt om persoonlijk vragen te kunnen stellen. Daarom kan een branchepresentatie goed worden gecombineerd met een open dag. Tot slot wordt aangeraden om een branchepresentatie op te nemen en deze op de website van de branche te plaatsen.

Beroepskeuzetest

Een andere mogelijkheid om de zoektocht breed te beginnen is door middel van het plaatsen van een beroepskeuzetest op de website. Hieraan is veel behoefte onder derde- en vierdejaars scholieren. Saxion heeft op de website een beroepskeuzetest staan. Geadviseerd wordt om deze duidelijker op de website te plaatsen en makkelijker toegankelijk te maken door geen inlogcode aan te hoeven maken.

De beroepskeuzetest kan ook worden ingezet tijdens de open dag. Door computers of zuilen in de algemene hal te plaatsen met daarop de beroepskeuzetest, kan de scholier zich eerst breed oriënteren. Aangeraden wordt om de mogelijkheid te bieden dat de test en de resultaten uit kunnen worden geprint en dat dit met een studieadviseur van Saxion kan worden besproken.

Opleiding vergelijkker

Veel opleidingen hebben sterke overeenkomsten. Voor scholieren kan het lastig zijn om inzicht te krijgen in de verschillen tussen de opleidingen. Aangeraden wordt om een opleiding vergelijkker te ontwikkelen. Denk hierbij aan informatie over de richting, beroepsvelden, toekomstverwachting, voltijd/ deeltijd variant, Associate Degree, taal van de opleiding, toelatingseisen, indeling van de opleiding en specialisatierichtingen.

Er zijn meerdere mogelijkheden om de opleiding vergelijkker te gebruiken. Allereerst wordt aangeraden om een programma te ontwikkelen, zodat de scholier zelf opleidingen kan vergelijken die hem of haar interessant lijken. Deze kan op de website worden geplaatst. Aangeraden wordt om ook een opleiding vergelijkker per branche te ontwikkelen. Hierop staat in een overzichtelijk tabel alle opleidingen die onder de branche vallen. Deze kan in de branchefolder en op de website worden geplaatst.

Tot slot is het verstandig om een kort en bondige branche vergelijkker te maken om op de website en in alle branchefolders te plaatsen. Hierbij wordt elke branche kort omschreven. Zo hoeven scholieren niet elke branchefolder aan te vragen om een idee te krijgen van de verschillende branches en wordt deze informatie zeer laagdrempelig aangeboden waardoor de scholier zich breed kan oriënteren, zonder veel moeite te hoeven.

Ontwikkelen voorlichtingsmateriaal ouders en decanen

Havisten geven aan dat de ouders, mentoren, decanen en leraren invloed hebben op hun studiekeuzep proces. Aangeraden wordt om voorlichtingsmateriaal te ontwikkelen voor de ouders en decanen en om nader te onderzoeken welke informatie zij het liefste via welke communicatiemiddelen ontvangen. Door hierop in te spelen kan de scholier zich beter oriënteren. Dit doordat de omgeving meer kennis heeft van de verschillende opleidingen en zij betere informatie ontvangen via hun eigen omgeving.

Hoofdstuk 6: Reflectie

In dit onderzoek is het studiekeuzeproces niet gezien als het maken van keuzes, maar als een motivatie om een opleiding te gaan volgen. Dit heeft gezorgd voor een interessante kijk op het studiekeuzeproces. Voor het meten van de motivatie is het Model van het Geplande Gedrag gebruikt. Dit model heeft een duidelijk beeld gegeven van welke factoren invloed hebben op de informatiebehoefte van de havo-ist. Zoals tevens uit het onderzoek van Felsö (2000) is gebleken, hebben de instrumentele en expressieve eisen ten opzichte van een opleiding en de ingeschatte sociale omgeving invloed op de informatiebehoefte. In dit onderzoek is, net als in eerder uitgevoerde onderzoeken van Kemper (2007), Van Leeuwen & Hop (2000) en Verkroost (2007), gebleken dat de ingeschatte mogelijkheid om een studie af te ronden, niet significant is. Bij het toepassen van de Theorie van het Geplande Gedrag op het studiekeuzeproces, zijn een aantal kritische noten te plaatsen. Het meten van de motivatie is lastig omdat er sprake is van een beperkte verklarende variantie. De meeste scholieren kiezen ervoor om naar het hbo te gaan en er is dus relatief weinig spreiding. Desondanks is het model goed bruikbaar geweest voor het onderzoek.

Met behulp van de vragenlijst is het mogelijk geweest om alle vragen te beantwoorden. Dat het onderzoek online is afgenomen, zorgde voor een hoge respons binnen enkele weken.

Er zijn enkele validiteitbedreigende factoren. Als eerste hebben de decanen en/of docenten zelf uitleg gegeven aan de scholieren over het onderzoek. Onbekend is wat zij over het onderzoek hebben verteld. Hier is een voorstel voor gedaan, maar veel decanen hebben dit aangepast. Ook de verdeling van middelbare scholen die hebben meegewerkt is ongelijk. Of dit invloed heeft gehad op het onderzoek is niet bekend.

Voor een vervolgonderzoek wordt aangeraden het voorlichtingsmateriaal te beoordelen. Zo kan worden gekeken of de informatie duidelijk is en aansluit op de behoeften van de scholier. Ook is het aan te raden om de motivatie tot het volgen van een hbo-opleiding, direct te linken

met de informatiebehoefte. Een longitudinaal onderzoek biedt daarnaast inzicht in de daadwerkelijke rol van voorlichting op het studiekeuzep proces. Ook is het interessant om te onderzoeken of havisten op basis van de informatie die zij willen, een goed beeld van de opleiding krijgen. Met betrekking tot de doelgroep, wordt aangeraden om een soortgelijk onderzoek onder mbo-studenten uit te zetten. Dit, omdat zij mogelijk een andere informatiebehoefte hebben dan havisten. Uit het onderzoek is tevens gebleken dat ouders en mentoren een belangrijke rol spelen en dat veel informatie die de scholieren krijgen, afkomstig is van de decanen. Over de informatie die ouders en decanen willen en via welk communicatiemiddel is weinig bekend. Meer inzicht hierin kan leiden tot een betere voorlichting.

Referenties

- Ajzen, I. (1988). *Attitudes, personality and behaviour*. Milton Keynes, UK: Open University Press.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviour. *Organizational Behaviour and Human Processes*, 50, 179-211.
- Arnold, J., Loan-Clarke, J., Coombs, C., Wilkinson, A., Park, J. & Preston, D. (2006). How well can the theory of planned behavior account for occupational intentions? *Journal of Vocational Behavior*, 69, 374-390.
- Babeliowsky, M. (1989). *De studiekeuzen van aankomende studenten; over de studiekeuzen van leerlingen in het 6^e leerjaar VWO en de studievoorlichting*. Amsterdam: Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek van de Universiteit van Amsterdam.
- Berings, D., Lacante, M., Schodts, L., Fruyt de, F. & Colla, A. (1998). Het studiekeuzeprocess met betrekking tot het hogeronderwijs. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 16(1), 3-22.
- Bloemen, H., & Dalleart, B. (2000). *De studiekeuze van middelbare scholieren: een analyse van motieven, percepties en preferenties*. Tilburg: OSA.
- Boer den, P., & Guldmond, H. (1996). *De effecten van vakkenpakketkeuze en omwegen in het voortgezet onderwijs op het studiesucces in het hoger onderwijs*. Groningen: GION.
- Elzinga, L. A. (2003). *Alles weten over... Doorstromen en instromen?: Een onderzoek naar het studiekeuzegedrag van mbo- leerlingen en de rol van voorlichting*. Enschede: Universiteit Twente, afstudeerscriptie voor de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap.
- Evers, W. (2004). *Later begint vandaag: een onderzoek naar het studiekeuzegedrag van vmbo- leerlingen*. Enschede: Universiteit Twente, afstudeerscriptie voor de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap.

- Evers, W. (2006). *Succesvol kiezen: onderzoek naar het studiekeuzegedrag van vmbo-leerlingen*. Hengelo: ROC van Twente.
- Felsö, F., Leeuwen van, M., & Zijl, M. (2000). *Verkenning van stimulansen voor het keuzegedrag van leerlingen en studenten*. Amsterdam: SEO, Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam.
- Felsö, F., Leeuwen van, M., & Zijl, M. (2001). Beïnvloeding van studiekeuzegedrag. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 19, 162-172.
- Foppen, J.W. (1982). *De studie- en stadskeuze. Een onderzoek naar achtergronden van de universitaire studiekeuze en keuze voor een universiteit*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Graaf van de, H., & Hoppe, R. (1996). *Beleid en politiek: een inleiding tot de beleidswetenschap en de beleidkunde*. Bussum: Dick Coutinho.
- Grundel, A. (2005). *Bonhoeffer College: ooit van gehoord, gezien, gelezen?* Enschede: Universiteit Twente, afstudeerscriptie voor de opleiding Toegepaste Communicatiewetenschap.
- Kemper, P., Hoof van, J., Visser, M., & Jong de, M. (2007). Studiekeuze in kaart gebracht: gedragsdeterminanten van scholieren bij het kiezen van een vervolgopleiding. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 25(4), 270-279.
- Knocks, L. (2004). *Studiekeuze: Wat nu? : onderzoek naar het studiekeuzeprocess van eindexamenkandidaten*. Amsterdam: TNS NIPO.
- Kuhry, B. (1998). *Trends in onderwijsdeelname: van analyse tot prognose*. Rijswijk: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Lacante, M. & Schodts, L. (1997). Studie- en beroepskeuze van universiteitsstudenten: een empirisch onderzoek. In: *Handboek leerlingenbegeleiding*, 1997, Zaventem: Kluwer Editorial, Studie- en beroepskeuzebegeleiding.

- Leeuwen van, M., & Hop, J.P. (2000). Instroom in het hoger onderwijs; het studiekeuzegedrag van havo- en vwo-leerlingen. *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 18(1), 3- 14.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2008). Kerncijfers 2003-2007, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Digitaal verkregen op 01-12-2008 via http://www.minocw.nl/documenten/kerncijfers_2003_2007.pdf
- Pijl, Y.J., & Rouw de, W.H.B. (1994). *Exact kiezen in Havo en Vwo*. Groningen: GION.
- Raad voor Werk en Inkomen (2008). *Nota 'Voor de keuze' Voorstellen voor een betere studie- en beroepskeuzebegeleiding*. Den Haag: RWI
- Stokking, K.M. (1997). *Algemene vaardigheden in het curriculum. Verkenning en programma*. Apeldoorn: Garant.
- Verkroost, J. (2007). *Studiekeuze: bedoelt u stuurloos?: Hoe kan de studentenwerving van de opleiding bedrijfsinformatietechnologie beter inspelen op het studiekeuzeproses van VWO – scholieren?* Enschede: Universiteit Twente, afstudeerscriptie Faculteit Gedragwetenschappen.
- Weerdenburg, L.J.M. (1986). *Studiekeuze en studievoorlichting: een onderzoek onder 5^e klas vwo- leerlingen in oost- Nederland*. Enschede: Universiteit Twente, Faculteit Bedrijfskunde, Vakgroep Sociologie.
- Willems, E.J.T.A., & Grip de, A. (1993). *Jongeren en Techniek, Studie en beroepskeuze, waardering en beeldvorming ten aanzien van techniek*. Den Haag: Huisdrukkerij Ministerie van Economische Zaken.

Bijlage 1: Vragenlijst

Beste havist en mbo-er,

Om mijn opleiding Communicatie aan de Universiteit Twente af te ronden, doe ik onderzoek naar de opleidingskeuze van havisten. In deze enquête zal ik jullie vragen stellen over wat je na de havo wilt doen en welke informatie jij eventueel over een opleiding zou willen ontvangen.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten.

Je gegevens worden strikt vertrouwelijk behandeld.

Met vriendelijke groet,

Lianne Kers

Algemene vragen

1. Wat is je leeftijd? _____
2. Wat is je geslacht?
 Man Vrouw
3. Zit of zat je broer of zus op het hbo of op de universiteit?
 Ja Nee
4. In welk land ben je geboren?
 Nederland Anders
5. In welk land is je vader geboren?
 Nederland Anders
6. In welk land is je moeder geboren?
 Nederland Anders
7. In welke klas zit je?
 3 havo
 4 havo
 5 havo
8. Wat is de naam van je school? _____
9. Wat was vorig jaar je gemiddelde cijfer? Als je cijfer niet bekend is, geef dan een schatting.
 6 7 8 9 10
10. Wat is de hoogst genoten opleiding van je vader?
 Basisschool of minder
 Voortgezet onderwijs (havo, vwo, mavo, mbo)
 Hoger onderwijs (hbo, universiteit)
 Weet ik niet
11. Wat is de hoogst genoten opleiding van je moeder?
 Basisschool of minder
 Voortgezet onderwijs (havo, vwo, mavo, mbo)
 Hoger onderwijs (hbo, universiteit)
 Weet ik niet

Wat wil je na de havo gaan doen?

12. Heb je overwogen of ben je van plan om naar het hbo te gaan?
 Ja, ik wil naar het hbo
 Ja, maar ik weet nog niet of ik een hbo-opleiding wil doen
 Ja, maar ik wil (voorlopig) geen hbo-opleiding doen
 Nee, ik heb nooit overwogen om een hbo-opleiding te gaan doen
13. Wat zijn je plannen na het behalen van je diploma?
 Een hbo-opleiding, al dan niet gecombineerd met werken
 Een mbo-opleiding, al dan niet gecombineerd met werken
 Naar het vwo
 Werken (inclusief leger)
 Naar het buitenland
 Niets doen
 Ik weet het nog niet
 Anders

De rest van de vragen ziet iedereen die bij vraag 15 heeft ingevuld te hebben overwogen om naar het hbo te gaan.

14. Heb je wel eens van een Associate degree gehoord?

- Ja
 Nee

Associate degree

Op het hbo is het mogelijk om een volledige 4-jarige hbo-opleiding of een 2-jarige Associate degree te doen. Een Associate degree bevindt zich op een tussenniveau: boven mbo-4, maar onder bachelorniveau. Na het afronden van deze opleiding krijg je een wettelijk diploma, namelijk een Associate degree (Ad). Je behaalt dus geen bachelor diploma. Als je toch graag het bachelor diploma zou willen behalen, dan kun je na het behalen van je Ad-diploma, alsnog de bachelor in twee jaar voltooiën. Niet alle opleidingen worden overigens als Associate degree aangeboden. De Ad is bij uitstek geschikt voor mbo-ers (niveau 4), maar mocht je als havist sterk twijfelen, dan is dit een mogelijkheid om je talenten uit te proberen.

15. Wil je liever een volledige 4-jarige hbo-opleiding of een 2-jarige hbo-opleiding (Associate degree) volgen?

- Volledige hbo-opleiding Associate degree Weet ik nog niet

16. Gaat je voorkeur uit naar een voltijd of deeltijd opleiding?

- Voltijd (40 uur in de week)
 Deeltijd (minder les waardoor dit vaak wordt gecombineerd met werken. Soms werkervaring verplicht. Je hebt geen recht op studiefinanciering of ov-jaarkaart)
 Weet ik nog niet

17. Ben je van plan om na het hbo, naar de universiteit te gaan?

- Ja
 Nee
 Weet ik nog niet

Wat vind jij belangrijk?

18. Geef aan in hoeverre jij het eens bent met de volgende stellingen.

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
Ik moet met de opleiding van mijn keuze een leuke baan kunnen krijgen.	☐	☐	☐	☐	☐
De opleiding van mijn keuze moet leiden tot een baan met een goed salaris.	☐	☐	☐	☐	☐
De opleiding van mijn keuze moet leiden tot een goede kans op een baan.	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik de opleiding van mijn keuze afrond, moet ik met het diploma in mijn levensonderhoud kunnen voorzien.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ga studeren om mezelf te ontwikkelen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kies vooral een opleiding omdat ik plezier heb ik het volgen van die opleiding.	☐	☐	☐	☐	☐
De opleiding van mijn keuze moet vooral interessant zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
De opleiding van mijn keuze met vooral een uitdaging zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kies voor een bepaalde opleiding omdat deze opleiding goed is voor mijn algemene ontwikkeling.	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe ver ben je met het je studiekeuze?

Geef aan of je het wel of niet eens bent met de volgende stellingen en geef bij de derde vraag aan welk antwoord het beste bij je past.

19. Ik weet wat ik leuk vind om te doen en waar ik goed in ben.
 Mee eens Niet mee eens
20. Ik weet in welke richting ik een opleiding ga zoeken.
 Mee eens Niet mee eens
21. Heb je informatie over een opleiding gekregen of ingewonnen? Meerdere antwoorden mogelijk.
 Gekregen, zonder dat je hier om hebt gevraagd (via een persoon, eigen school etc.)
 Zelf informatie opgezocht of aangevraagd (via mentor, hogeschool, internet etc.)
 Ik heb nog geen informatie gekregen of ingewonnen.
22. Ik heb de keuze voor mijn opleiding, inclusief school en stad gemaakt.
 Mee eens Niet mee eens
23. Heb je een keuze gemaakt voor een opleiding?
 Ja Nee
24. Heb je een keuze gemaakt voor een school?
 Ja Nee
25. Heb je een keuze gemaakt voor een stad?
 Ja Nee
26. Welke van de volgende stellingen past het beste bij jou?
 Ik kijk eerst in welke regio ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding
 Ik kijk eerst in welke stad ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding
 Ik kijk eerst aan welke school ik wil studeren en vervolgens naar de opleiding
 Ik kijk eerst naar welke opleiding ik wil doen en vervolgens waar deze wordt aangeboden
 Ik weet het niet nog niet
 Anders

Wie hebben invloed gehad op je keuze?

De volgende vragen gaan over de personen in je omgeving en de media die invloed kunnen hebben op je opleidingkeuze.

27. Hoe vaak heb je in **het afgelopen jaar** met de volgende personen over je studiekeuze gepraat? Denk hierbij aan praten over hoe je een keuze gaat maken en wat je belangrijk vindt, het inwinnen van informatie of praten over toekomstplannen, beroep, studie, school of stad.

	1 keer	2 keer	3 keer	4 keer	5 keer	Vaker dan 5 keer	Niet/ n.v.t.
Vader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moeder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Broer of zus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vriend(in), vrienden en klasgenoten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leraren, mentoren en decanen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen die het werk doen dat je leuk lijkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hbo- of universitaire student	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Over welke van de volgende onderwerpen heb je met onderstaande personen gepraat. Meerdere antwoorden mogelijk.

	Sector/ opleiding	Stad/ school	Begeleiding bij studiekeuze	Beroep/ toekomst- plannen
Vader	☐	☐	☐	☐
Moeder	☐	☐	☐	☐
Broer of zus	☐	☐	☐	☐
Familie	☐	☐	☐	☐
Vriend(in), vrienden en klasgenoten	☐	☐	☐	☐
Leraren, mentoren en decanen	☐	☐	☐	☐
Mensen die het werk doen dat je leuk lijkt	☐	☐	☐	☐
Hbo- of universitaire student	☐	☐	☐	☐

29. Hoeveel invloed hebben de volgende personen tot nu toe gehad op je studiekeuze?

	Ze er veel	Veel	Neutraal	Weinig	Ze er weinig	N.v.t.
Vader	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Moeder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Broer of zus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vriend(in), vrienden en klasgenoten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leraren, mentoren en decanen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mensen die het werk doen dat je leuk lijkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hbo- of universitaire student	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Geef aan of de volgende media invloed hebben gehad op je beeldvorming van een beroep, opleiding, stad of school. Denk hierbij aan een interview op tv of radio, een documentaire, film, serie, artikel, forum of internetsite. Meerdere antwoorden mogelijk.

- TV (reclame van hogeschool valt hier niet onder)
- Radio (reclame van hogeschool valt hier niet onder)
- Tijdschrift (reclame van hogeschool valt hier niet onder)
- Krant (artikel van hogeschool valt hier niet onder)
- Internet (website van een hogeschool valt hier niet onder)
- Ik ben niet beïnvloed door de media, sla de volgende vraag over
- Weet ik niet, sla de volgende vraag over

31. Hoeveel invloed heeft deze medium of hebben deze media tot nu toe op je (voorlopige) studiekeuze gehad?

- Zeer veel Veel Neutraal Weinig Zeer weinig

Wanneer zou je een opleiding wel of niet willen doen?

32. Als ik moet worden ingeloot voor een opleiding, dan zou ik me niet inschrijven voor deze opleiding.

- Helemaal mee eens Niet mee eens Neutraal Mee eens Helemaal niet mee eens

33. Als ik verwacht niet te voldoen aan de toelatingseisen (profiel of vooropleiding, toelatingstest of toelatingsoopdracht), dan zou ik me niet inschrijven voor deze opleiding.

- Helemaal mee eens Niet mee eens Neutraal Mee eens Helemaal niet mee eens

34. Als ik verwacht dat de opleiding zwaar zal zijn, dan zou ik me niet inschrijven voor deze opleiding.

- Helemaal mee eens Niet mee eens Neutraal Mee eens Helemaal niet mee eens

35. Als ik mijn slaagkansen voor de opleiding laag zou inschatten, dan zou ik me niet inschrijven voor deze opleiding.

Helemaal mee eens Niet mee eens Neutraal Mee eens Helemaal niet mee eens

36. Afhankelijk van de economie, is er meer of minder behoefte aan bepaalde diensten en dus beroepen. Als het goed gaat met de economie, is er meer behoefte aan ondersteunende functies die vaak worden gezien als luxe. Hier is dan op dat moment makkelijk werk in te vinden. Als het slechter gaat met de economie, zijn er vaak minder van deze banen. In hoeverre houd je bij het kiezen van een opleiding rekening met de economie?

Zeer veel Veel Neutraal Weinig Zeer weinig

37. Maatschappelijke trends (wat op dit moment belangrijk wordt gevonden en waar veel aandacht aan wordt besteed) hebben vaak direct invloed op welke functies er binnen een bedrijf worden gecreëerd. Denk hierbij aan informatie communicatie technologie (ict-sector) en dienstverlening. In hoeverre houd je bij het kiezen van een opleiding rekening met maatschappelijke trends?

Zeer veel Veel Neutraal Weinig Zeer weinig

Welke informatie wil jij hebben?

Opleiding en beroep

38. In onderstaande tabel kun je aangeven aan welke informatie van een hogeschool je **op dit moment** behoefte hebt.

	Zeer veel behoefte	Veel behoefte	Neutraal	Weinig behoefte	Zeer weinig behoefte
Informatie over alle opleidingen die binnen één sector vallen	☐	☐	☐	☐	☐
Inhoud van de opleiding (welke onderwerpen komen aan bod)	☐	☐	☐	☐	☐
Indeling van de opleiding (wanneer lessen, stage, afstuderen)	☐	☐	☐	☐	☐
Informatie over stages, minoren en mogelijkheden om in het buitenland stage te lopen	☐	☐	☐	☐	☐
Specialisatierichtingen/ afstudeerrichtingen	☐	☐	☐	☐	☐
Kwaliteit van de opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Toelatingseisen	☐	☐	☐	☐	☐
Aanwezigheid loting, kans van inloting/ toelatingstest	☐	☐	☐	☐	☐
Instroommomenten	☐	☐	☐	☐	☐
Lengte opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Kosten opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Aanschaf boeken en andere benodigdheden	☐	☐	☐	☐	☐
Taal van de opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Begeleiding tijdens opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Vakinhoudelijke informatie (welke vakken ga je volgen)	☐	☐	☐	☐	☐
Verdeling ECTS (hoeveel tijd moet je in vak stoppen)	☐	☐	☐	☐	☐
Praktijkgerichtheid (contact met bedrijf, gastcollege, excursies)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoeveelheid groepswork	☐	☐	☐	☐	☐
Hoeveelheid hoorcolleges en practica	☐	☐	☐	☐	☐
Kans van succesvol afronden/ moeilijkheid opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Titel na behalen van opleiding	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheden doorstuderen	☐	☐	☐	☐	☐
Voorbeelden van beroepen die je kunt uitoefenen	☐	☐	☐	☐	☐
Uitleg wat beroepen inhouden	☐	☐	☐	☐	☐
In welk soort bedrijf je terecht kunt komen	☐	☐	☐	☐	☐
Toekomstverwachting (kans op baan, aanvangsalaris)	☐	☐	☐	☐	☐
Informatie over studiefinanciering	☐	☐	☐	☐	☐

Stad

39. In onderstaande tabel kun je aangeven aan welke informatie over een stad je op dit moment behoefte hebt.

	Zeer veel behoefte	Veel behoefte	Neutraal	Weinig behoefte	Zeer weinig behoefte
Studentenstad	☐	☐	☐	☐	☐
Kamerprijzen	☐	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheden om snel een kamer te vinden	☐	☐	☐	☐	☐
Bereikbaarheid stad	☐	☐	☐	☐	☐
Uitgaansmogelijkheden	☐	☐	☐	☐	☐
Sportmogelijkheden	☐	☐	☐	☐	☐
Cultuur/ evenementen	☐	☐	☐	☐	☐
Werkgelegenheid in stad	☐	☐	☐	☐	☐

School

40. In onderstaande tabel kun je aangeven aan welke informatie van het hbo je **op dit moment** behoefte hebt.

	Zeer veel behoefte	Veel behoefte	Neutraal	Weinig behoefte	Zeer weinig behoefte
Grootte school en aantal studenten	☐	☐	☐	☐	☐
Kwaliteit van de school	☐	☐	☐	☐	☐
Plaats en bereikbaarheid school	☐	☐	☐	☐	☐
Imago	☐	☐	☐	☐	☐
Samenwerkingsverbanden met bedrijven en andere scholen	☐	☐	☐	☐	☐
Werkplekken, project- en computerruimte, studentenwerkplaats	☐	☐	☐	☐	☐
Beschikbaarheid computers	☐	☐	☐	☐	☐
Contact studenten en docenten	☐	☐	☐	☐	☐
Ontspanningsmogelijkheden, zoals kantine, café en rookruimte	☐	☐	☐	☐	☐
Sportmogelijkheden of korting op deelname sport	☐	☐	☐	☐	☐
Studentenverenigingen	☐	☐	☐	☐	☐
Activiteiten vanuit school of opleiding zoals introductiekamp	☐	☐	☐	☐	☐

41. Is er nog iets waar je verder graag informatie over krijgt?

Ja, namelijk _____

Nee

Via welke weg wil jij je informatie ontvangen?

De volgende vragen gaan over via welke wegen jij informatie hebt aangevraagd.

42. Hoeveel behoefte heb je op dit moment aan informatie via de volgende communicatiemiddelen?

	Zeer veel behoefte	Veel behoefte	Neutraal	Weinig behoefte	Zeer weinig behoefte
Voorlichting op je eigen school door hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Voorlichting op je eigen school door eigen school	☐	☐	☐	☐	☐
Het onderwijsdeel "loopbaanoriëntatie en begeleiding"	☐	☐	☐	☐	☐
Beroepskeuzetest	☐	☐	☐	☐	☐
Informatie via decaan/ mentor/ leraar van mijn eigen school	☐	☐	☐	☐	☐
Open dag van hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Digitale brochure van hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Papieren brochure van hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Internetpagina van hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Mondeling (telefonische) informatie opvragen bij hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Via email informatie opvragen bij hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Meeloopdagen/ kennisdag/ workshop/ doedag (Opleiding)beurzen (bijvoorbeeld studiebeurs)	☐	☐	☐	☐	☐
Internetsites/ boek/ folders/forum etc. die <u>niet</u> afkomstig zijn van een hogeschool	☐	☐	☐	☐	☐
Via mensen in mijn eigen omgeving	☐	☐	☐	☐	☐

43. Welke informatie vind je dat op de website van een hogeschool moet staan.

- Algemene informatie
- Uitgebreide/ gedetailleerde informatie
- Zowel algemene als uitgebreide informatie
- Ik heb geen én verwacht geen gebruik te gaan maken van een website van een hogeschool om informatie in te winnen over een opleiding

44. Welke informatie vind je dat in de brochure van een hogeschool moet staan.

- Algemene informatie
- Uitgebreide/ gedetailleerde informatie
- Zowel algemene als uitgebreide informatie
- Ik heb geen én verwacht geen gebruik te gaan maken van een brochure van een hogeschool om informatie in te winnen over een opleiding

Dit is het einde van de vragenlijst. Bij deze wil ik je graag bedanken voor het deelnemen aan dit onderzoek!

Tot slot is er nog ruimte voor een opmerking.
